

YRITYSPANKIN YLEISIMMÄT JURIDISET HAASTEET ASIAKASPALVELUSSA

Eila Nygren

Opinnäytetyö
Toukokuu 2015
Liiketalouden koulutusohjelma
Oikeudellinen asiantuntijuus

TAMPEREEN AMMATTIKORKEAKOULU
Tampere University of Applied Sciences

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Liiketalouden koulutusohjelma
Oikeudellinen asiantuntijuus

EILA NYGREN:

Yrityspankin yleisimmät juridiset haasteet asiakaspalvelussa

Opinnäytetyö 62 sivua, joista liitteitä 3 sivua
Toukokuu 2015

Tämän opinnäytetyön tilaajana oli Tampereen Seudun Osuuspankki. Opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkia ja selvittää teemahaastatteluin Tampereen Seudun Osuuspankin yrityspankin eri tehtävissä toimivien henkilöiden asiakaskohtaamisten yleisimmät juridiset haasteet ja juridisen osaamisen kehittämistarpeet. Lisäksi tavoitteena oli hakea lisätietoa tutkimuksessa esiinnousseista yleisimmistä lainopillisista haasteista sekä saada konkreettista lisätietoa näistä juridisista asioista asiakaskohtaamisten tueksi. Tutkimusmenetelmänä käytettiin laadullista tutkimusta yrityspankin henkilöstölle toteutettujen teemahaastattelujen avulla.

Opinnäytetyön tuloksena saatiin tietoa juridisen osaamisen nykytilanteesta, sen tärkeydestä, asiakasodotuksista sekä osaamisen merkityksestä omassa työssä. Lisäksi saatiin kerättyä tarkempaa tietoa yrityspankin eri tiimien lisätieto-, koulutus- ja kehittämistarpeista juridisen osaamisen osalta. Opinnäytetyön tutkimuksessa esiin nousseita yleisimpiä juridisia haasteita olivat yhtiön toimivallan jakautumiseen, yhtiön edustamiseen ja päätösvaltuuksiin sekä osakeyhtiön sulautumiseen ja jakautumiseen liittyvät asiat. Näitä haastatteluissa esiin tulleita juridisia asioita käsiteltiin tarkemmin pääsääntöisesti osakeyhtiölain pohjalta sekä selvitettiin niiden vaikutusta käytännön pankkityöhön.

Opinnäytetyötutkimuksen teemahaastattelujen pohjalta esitettiin johtopäätökset yrityspankin juridisen osaamisen nykytilasta ja esitettiin konkreettisia toimenpide-ehdotuksia juridisen osaamisen kehittämiseksi sekä pankki- että OP Ryhmä-tasolla pohdittavaksi ja toteutettavaksi käytännössä. Tärkeimpiä kehittämissuhteita olivat juridisen osaamisen kehittämisen vastuutus henkilötasolle ja ajantasaisen tiedon ylläpidosta huolehtiminen, juridisen perusosaamisen lisääminen sekä käytännön tekemiseen liittyvän näkökulman huomioiminen osaamisen kehittämisessä.

ABSTRACT

Tampere University of Applied Sciences
Degree Programme in Business Administration
Option of Legal Expertise

EILA NYGREN:

The Most Common Legal Challenges in Customer Services

Bachelor's thesis 62 pages, appendices 3 pages
May 2015

This thesis was commissioned by Tampereen Seudun Osuuspankki. The purpose was, through the theme interviews of people working in various positions at the corporate bank, to study and explain the most common legal challenges in the customer encounters and the development needs in the juridical know-how. The aim was also to seek additional information on the most common challenges as well as to find practical advice for the customer encounters. The research method was qualitative and the study was carried out through the theme interviews of the staff at the corporate bank.

The study resulted in information on the current situation of the legal expertise and its importance, as well as on customer expectations and on the significance of legal competence at work. The study also gave more detailed information on the development needs of the staff in regard to additional legal knowledge and training. The most common juridical challenges were the distribution of the company competence, the representation and authorization of the company, as well as the issues related to the merger and division of a limited company. The legal matters arisen in the interviews were discussed in detail in the thesis on the basis of Companies Act, and their impact on the practical work of the bank was studied.

On the basis of the theme interviews, the conclusions were drawn on the current state of the legal expertise of the corporate bank, and concrete proposals for developing the legal expertise were presented for both the bank and the OP Group to be considered and implemented in practice.

Key words: corporate bank, legal skills, development, jurisdiction

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	7
2	TUTKIMUKSEN TAUSTA JA TAVOITTEET	9
2.1	Opinnäytetyön tarkoitus ja aiheen valinta.....	9
2.2	Opinnäytetyön tavoitteet	9
2.3	Taustatiedot toimeksiantajasta	10
2.4	Yrityspankin eri tiimien tehtävät	11
3	PANKKITOIMINTAAN VAIKUTTAVA SÄÄNTELY, SISÄISET OHJEISTUKSET JA TOIMINNAN VALVONTA.....	13
3.1	Pankkien toimintaan vaikuttava sääntely.....	13
3.2	Sisäiset ja muut ohjeistukset sekä niiden vaikutus toimintaan	14
3.3	Valvova viranomainen	15
4	TUTKIMUKSEN MENETELMÄT JA TULOKSET.....	17
4.1	Tutkimusmenetelmät ja tutkimuksen rajaus	17
4.2	Aineiston analyysimenetelmät	20
4.3	Vastausmäärät, koulutustausta ja työkokemus yhteenvetona	22
4.4	Juridisen osaamisen tärkeys ja asiakasodotukset.....	24
4.5	Mitä juridinen osaaminen tarkoittaa omassa työssä?.....	25
4.6	Juridisten ongelmien yleisyys omassa työssä ja toimintatavat juridisten asioiden selvittämisessä	26
4.7	Yleisimmät juridiset haasteet, lisätieto-, koulutus- ja kehittämistarpeet tiimeittäin	27
4.7.1	Maksuliiketiimi	27
4.7.2	Mikroyritystiimi	29
4.7.3	Pienyritystiimi	30
4.7.4	Keskisuuret asiakkuudet tiimi	31
4.7.5	Johdon palvelut –tiimi.....	32
5	TUTKIMUKSEN PERUSTEELLA ESIINNOUSSEIDEN TÄRKEIMPIEN LAKIEN TULKINTA JA OHJEISTUS.....	33
5.1	Toimivallan jakautuminen ja yhtiön edustaminen.....	33
5.1.1	Yhtiökokouksen päätösvaltuudet	35
5.1.2	Hallituksen kokoonpano, tehtävät ja päätösvalta	37
5.1.3	Toimitusjohtajan toimivalta	38
5.1.4	Prokura-oikeus	40
5.2	Osakeyhtiön sulautuminen.....	42
5.2.1	Perustietoa sulautumisesta	42
5.2.2	Sulautumismenettelyn vaiheet pääpiirteittäin	43
5.2.3	Sulautumisen vaikutukset pankin näkökulmasta	44

5.3 Osakeyhtiön jakautuminen.....	46
5.3.1 Perustietoa jakautumisesta	46
5.3.2 Jakautumismenettelyn vaiheet	47
5.3.3 Jakautumisen vaikutukset pankin kannalta	48
6 TOIMENPIDE-EHDOTUKSET JURIDISEN OSAAMISEN KEHITTÄMISEKSI.....	51
6.1 Yhteenveto osaamisen tilanteesta	51
6.2 Ehdotukset yrityspankin henkilöstön juridisen osaamisen kehittämisestä	52
7 POHDINTA.....	55
LÄHTEET	57
LIITTEET	60
Liite 1. Haastattelututkimuksen saate.....	60
Liite 2. Haastattelukysymykset tiivistettynä	62

LYHENTEET JA TERMIT

APV1-tutkinto	Sijoituspalvelututkinto, 1. osa
BASEL III-uudistus	BASEL III-säännösten mukaisten pankkien vakavaraisuusvaatimusten uudistus
CRD IV-paketti	CRD IV -paketti koostuu luottolaitosdirektiivistä ja EU:n vakavaraisuusasetuksesta, joka korvaa nykyiset luottolaitos- ja vakavaraisuusdirektiivit
EVL	Laki elinkeinotulon verottamisesta 24.6.1968/360
RaVa-koulutus	Rahoitus- ja vakuutusalan ammattitutkinto
RS-asiat	Rahalaitosten neuvottelukunnan suosittelemat ja asunto-kauppalain edellyttämät uudisrakentamisen vakuusasiakirjat, jotka turvaavat kuluttajien oikeudet
Talletussuojarahasto	Rahaston tehtävä on turvata talletusten takaisinmaksu asiakkaille, jos pankki ei pysty maksamaan talletuksia
YLT EXE- tutkinto	OP Ryhmän yritysliiketoiminnan erikoistumistutkinto
YLT PRO- tutkinto	OP Ryhmän yritysliiketoiminnan perustutkinto

1 JOHDANTO

Henkilöstön merkitystä palveluyrityksessä pidetään erittäin tärkeänä voimavarana ja kilpailuetuna. Käytännön työssä ilmenevien haasteiden ja osaamistarpeiden huomioimisella on myös suuri merkitys, jotta voidaan luoda mielikuva laadukkaasta asiakaspalvelusta ja asiantuntijaosaamisesta. Näiden osaamistarpeiden huomioiminen osaltaan edesauttaa myös työssä jaksamista sekä ylläpitää hyvää työmotivaatiota.

Tämän opinnäytetyönä tehdyn tutkimuksen ja opiskelun myötä olen usein pohtinut yrityspankin henkilöstön osaamisen kehittämistarpeita ja juridista osaamisen tasoa, sekä mahdollisia riskejä, jos osaamista ja asiantuntemusta ei ole riittävästi. Yritysassiakkaiden asiat ovat usein erittäin haasteellisia ja tämän vuoksi tapauskohtaisia ratkaisuvaihtoehtoja mietitään yhteisesti, mutta tämä ei poissulje sitä, että juridinen perusosaaminen on jokaisen hallittava.

Tämän opinnäytetyön tilaajana on työnantajani Tampereen Seudun Osuuspankki. Opinnäytetyön tutkimusaihe tarkentui oman alustavan aihe-ehdotukseni pohjalta keskusteltuani asiasta tarkemmin yrityspalveluista vastaavan pankinjohtaja Kari Lepistön kanssa. Yhteisesti käytyjen keskustelujen pohjalta opinnäytetyön aiheeksi tarkentui yrityspankin yleisimmät juridiset haasteet asiakaspalvelussa.

Opinnäytetyöni tarkoituksena on toteuttaa teemahaastattelujen avulla yrityspankin henkilöstön yleisimmät juridiset haasteet päivittäisessä asiakastyössä ja samalla selvittää henkilöstön kehitys- ja koulutustarpeista esiinnousseista asioista. Lisäksi tavoitteena oli lyhyesti selvittää pankkitoiminnan taustalla vaikuttavaa lainsäädäntöä ja ohjeistusta. Opinnäytetyön juridisessa osuudessa keskityttiin kuitenkin pääsääntöisesti tutkimuksen perusteella esiin tulleisiin yleisimpiin juridisten asioiden selvittämiseen ja niistä tarkemman lisätiedon löytämiseen. Näiden tutkimuksessa esiin tulleiden asioiden osalta tutkimuksen juridinen osuus rajattiin koskemaan pääsääntöisesti osakeyhtiöitä, koska suurin osa opinnäytetyön haastatteluissa ilmenneistä ongelmista koski osakeyhtiölakiin liittyviä asioita ja asiakasyrityksistämme merkittävä osa on osakeyhtiöitä.

Tämä opinnäytetyö toteutettiin pääsääntöisesti laadullisena eli kvalitatiivisena tutkimuksena, sillä tarkoituksena oli saada mahdollisimman laajasti tietoa yleisimmistä asia-

kastyössä kohdatuista lainopillisista haasteista ja kehitystoiveista. Yrityspankin henkilöstölle toteutettujen teemahaastattelujen pohjalta oli mahdollisuus esittää konkreettisia ehdotuksia asioiden kehittämiseksi.

Tutkimukseni luvussa 2 käsittelen ensin tutkimuksen taustaa ja tavoitteita sekä tietoja toimeksiantajasta ja tutkimuksessa haastateltujen yrityspankin eri tiimien tehtävistä. Luvussa 3 on selvitetty lyhyesti pankkitoiminnan taustalla vaikuttavaa lainsäädäntöä, sisäisiä ohjeistuksia ja toiminnan viranomaisvalvontaa. Luvussa 4 on esitetty taustatietoa laadullisesta tutkimuksesta sekä kerrottu tarkemmin yrityspankin henkilöstölle tehdyn teemahaastattelun tuloksista ja juridisista koulutustoiveista. Luvussa 5 on nostettu esiin asiat, jotka tutkimuksen perusteella olivat yleisimpiä asiakastyössä kohdattuja juridisia haasteita, joista toivottiin lisätietoa. Näihin haasteisiin on haettu teoreettista taustatietoa laeista, säädöksistä ja lainopillisesta kirjallisuudesta sekä nostettu esiin pankin käytännön toiminnassa huomioitavia asioita. Luvussa 6 on esitetty yhteenveto osaamisen tilanteesta sekä konkreettisia toimenpide-ehdotuksia tutkimuksen pohjalta. Luvussa 7 on esitetty omia pohdintoja tutkimuksesta ja sen onnistumisesta.

2 TUTKIMUKSEN TAUSTA JA TAVOITTEET

2.1 Opinnäytetyön tarkoitus ja aiheen valinta

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli toteuttaa teemahaastattelujen avulla tutkimus Tampereen Seudun Osuuspankin yrityspankin eri tehtävissä toimivien henkilöiden asiakas kohtaamisissa ilmenevistä yleisemmistä juridisista haasteista ja osaamisen kehittämistarpeita, sekä esittää niiden pohjalta konkreettisia kehittämistoiveita. Yritysassiak kaille toteutettujen asiakastutkimusten mukaan asiakkaat odottavat yritysasioita hoitavalta henkilöstöltä asiantuntemusta sekä asiakkaan liiketoiminnan tuntemista (Pankkien yritys kuvat 2014, asiakastutkimus). Näissä tutkimuksista saaduissa arvioissa on pankin asiantuntemuksessa ollut kehittämistarpeita suhteessa kilpailijoihin. Yrityspankin henkilöstön tehtävät ovat hyvin erilaisia ja tämän vuoksi on luonnollista, että osaamis- ja kehittämistarpeet poikkeavat eri tiimien välillä.

Tutkimuksen aihevalinnasta keskusteltiin etukäteen työnantajan edustajan Kari Lepistön kanssa ja tässä yhteydessä päädyttiin siihen, että on hyvä tehdä selvitys juridisesta osaamisesta, sen nykytilasta ja siihen liittyvistä kehitystarpeista. Aihe oli sekä opiskelun, että oman työn kannalta erittäin mielenkiintoinen ja ajankohtainen, koska juridisen osaamisen kehittyminen opiskelun myötä on antanut itselle laajaa kokonaisnäkemystä eri lainsäädännön vaikutuksista pankin asiakastyöhön. Opiskelu on myös herättänyt pohtimaan lainopillisen koulutuksen ja osaamisen kehittämistarpeita yrityspankin henkilöstölle.

2.2 Opinnäytetyön tavoitteet

Tutkimuksen tavoitteena oli saada lisätietoa yrityspankin eri tehtävissä toimivien henkilöiden yleisimmistä juridisista ongelmista asiakas kohtaamisissa. Teemahaastattelujen pohjalta saatiin tietoa osaamisen nykytilasta sekä kartoitettiin henkilöstön kehittämistoiveita osaamisen kehittämiseksi. Lisäksi tavoitteena oli etsiä lisätietoa tutkimuksessa esiin nousseista lainopillisista asioista ja etsiä näihin vastauksia säädöksistä, kirjallisuudesta ja sisäisistä ohjeista siten, että niistä saadaan konkreettista lisätietoa myös asiakas kohtaamisten tueksi. Opinnäytetyön tutkimuksen pohjalta tutkijalla oli tavoitteena

esittää konkreettisia toimenpide-ehdotuksia, joilla juridista osaamista olisi mahdollista kehittää.

Tutkijan kannalta edellä mainittujen tutkimustietojen ja materiaaleihin perehtymisen lisäksi opinnäytetyön tekeminen laajensi omaa tietämystä eri tehtävissä toimivien henkilöiden tehtäviin liittyvistä haasteista, mahdollisti tarkemman perehtymisen tutkimustyön analysointiin ja teoriaan sekä tutkimuksessa esiinnousseisiin tärkeimpiin säädöksiin, kirjallisuuteen ja sisäisiin ohjeisiin.

2.3 Taustatiedot toimeksiantajasta

Tampereen Seudun Osuuspankki on jäsentensä omistama itsenäinen osuuskuntamuotoinen talletuspankki, joka toimii osana OP Ryhmää harjoittaen toimialueellaan paikallista vähittäispankkitoimintaa. Konserniin kuuluu pankin lisäksi tytäryhtiönä asunto-, kiinteistö- ja vuokravälitystä hoitava Pirkan OP-Kiinteistökeskus Oy sekä yhdeksän kiinteistö- ja asunto-osakeyhtiötä. Pankki toimii kahdeksan kunnan alueella Akaan Viialassa, Hämeenkyrössä, Lempäälässä, Nokialla, Pirkkalassa, Tampereella, Vesilahdella ja Ylöjärvellä. Pankilla on yhteensä 12 konttoria. Pankin tase 31.12.2014 oli 2,8 miljardia euroa ja pankilla on 308 työntekijää. (Tampereen Seudun Osuuspankki, Vuosikatsaus 2014.)

Pankki tarjoaa henkilö- ja yritysasiakkaille kokonaisvaltaisesti päivittäis-, rahoitus-, sijoitus- ja vakuutuspalveluja. Henkilöasiakkaille tarjotaan edellä mainittujen lisäksi myös lainopillisia palveluja, mutta yritysasiakkaiden lainopilliset palvelut eivät kuulu pankin palveluvalikoimaan. Yritysasiakkaat ohjataan ottamaan lainopillisissa asioissa yhteyttä omiin yhteistyötahoihin tai tarvittaessa pankin yhteistyökumppaneihin. Yritys- ja yhteisöpalveluissa on yhteensä 51 henkilöä, jotka toimivat pääsääntöisesti pääkonttorin yritys pankissa sekä kuntakonttoreissa. Kassapalvelut on saatavissa yritysasiakkaille kaikissa konttoreissa, joissa myös henkilöasiakkaille kassapalveluja tarjotaan.

2.4 Yrityspankin eri tiimien tehtävät

Yrityspankin toimintaa johtaa yrityspalveluista vastaava pankinjohtaja ja hänen lisäksi jokaisella tiimillä on oma esimies, joka vastaa tiimin toiminnasta. Yrityspankin organisaatioon kuuluvat pankin seitsemässä eri konttoreissa toimivat yritysasiantuntijat ja kuntakonttoreissa toimivat asiakasvastuulliset pankinjohtajat. Yrityspankin toiminnan organisointi eri tiimeihin perustuu pääsääntöisesti asiakkaiden erilaisten palvelutarpeiden, kuten liikevaihtovolyymien tai asiakashoidon vaativuuden pohjalta toteutettuihin ratkaisuihin.

Yrityspankin maksuliiketiimissä toimivat maksuliikeneuvojat, -asiantuntijat, pankin pääkassa ja tiimin esimies. Maksuliikeneuvojat hoitavat uusien ja usein aloittavien yritysten pankkipalvelujen avauksia, sekä hoitavat jo olemassa olevien asiakkaiden päivittäisiä raha-asioita. Maksuliikeasiantuntijat ovat erikoistuneet yritysasiakkaiden maksuliike- ja verkkopalveluratkaisuihin toimien asiantuntijoina maksuliikeasioissa koko yrityspankin henkilöstölle ja yritysasiakkaille. Pääsääntöisesti he toimivat työpareina kokonaisasiakkuuksia hoitavien yritysasiantuntijoiden ja pankinjohtajien asiakkaiden maksuliikeasioissa.

Mikroyritystiimin rahoitusasiantuntijat hoitavat kokonaisvaltaisesti asuntoyhtiöasiakkuuksia tai yritysasiakkaita, joiden yritysten liikevaihto on alle 700.000 euroa. Heidän tehtäviinsä kuuluu hoitaa myös näiden yrittäjien henkilökohtaiset pankkiasiat. Suurin osa tiimin jäsenistä toimii työpareina pienyritysten ja keskisuurten asiakkaiden asiakasvastaaville, hoitaen käytännössä rahoitukseen ja vakuuksiin liittyviä asiakirjoja.

Pienyritys- ja keskisuuret tiimin asiakasvastuulliset johtajat toimivat asiakasvastuullisina heille nimettyjen asiakkuuksien hoidossa. Näille asiakasvastaaville on nimetty työpareiksi omat maksuliike- ja rahoitusasiantuntijat, joiden kanssa yhdessä huolehditaan asiakkaan pankkipalveluiden kokonaisratkaisujen tarjonnasta. Näiden kahden tiimien pääsääntöinen asiakkaiden jakoperuste on asiakkaan liikevaihto ja asiakkuuden hoidon vaativuus. Keskisuuret asiakkuudet tiimissä toimivat myös pienyritys- ja keskisuuret tiimien henkilöstön henkilökohtaisiin pankkiasioihin keskittyvät johdon palvelut sekä keskisuurten asiakkaiden nimetty maksuliikeasioita hoitava maksuliikepäällikkö. Keskisuuret asiakkuudet tiimissä hoidetaan myös pankin kunta- ja kaupunki- sekä suurimmat yhteisöasiakkuudet.

Luottohallinto toimii yrityspankin johtajan alaisuudessa ja tämä tiimi on aloittanut toimintansa varsinaisesti vasta helmikuun 2015 alusta. Luottojohtajan ja hänen varamiehensä lisäksi luottohallintoon kuuluu rahoituspäällikkö, joka toimii pääsääntöisesti rahoitusjohdon sihteerinä. Tiimin tehtävänä on valmistella vaativimmat rahoitusjohtokäsittelyä edellyttävät luottopäätökset, esitellä ne rahoituksenjohdossa sekä huolehtia pankin luotto-ohjeistuksen ajantasaisuudesta.

Yrityspankissa toimivat myös edellä mainittujen lisäksi kaksi sijoituspäällikköä hoitaen yrityspankin asiakkaiden sijoitusasioita, mutta he kuuluvat sijoituspankin organisaatioon. Pankin riskienhallinta on eriytetty kokonaan sekä henkilö-, että yritysasiakasliiketoiminnasta.

3 PANKKITOIMINTAAN VAIKUTTAVA SÄÄNTELY, SISÄISET OHJEISTUKSET JA TOIMINNAN VALVONTA

3.1 Pankkien toimintaan vaikuttava sääntely

Pankkien toimintaa säännellään monin eri tavoin ja toiminta on yhdenmukaisesti säänneltyä koko EU:ssa. Tärkeimpänä taustalla vaikuttavina lakina pankkitoiminnassa on elokuussa 2014 luottolaitostoiminnasta annettu laki 610/2014, jossa säädetään oikeudesta harjoittaa luottolaitostoimintaa, toiminnalle asetettavista vaatimuksista ja niiden noudattamisen valvonnasta. Rahoitus- ja vakuutusryhmittymien valvonnasta säädetyn lain 699/2004 mukaan valvonnan tarkoituksena on turvata rahoitus- sekä vakuutusmarkkinoiden toiminta häiriöttömästi sekä edistää näiden ryhmittymien johtamista siten, että tallettajien ja sijoittajien taloudellinen asema ja vakuutettujen etu voidaan turvata. Nämä lain vaatimukset edellyttävät yritysten johtamista terveiden ja varovaisten liikeperiaatteiden mukaisesti. (Valtiovarainministeriö, Luottolaitostoiminta 2015; Laki Luottolaitostoiminnasta 610/2014 1:1; Laki rahoitus- ja vakuutusryhmittymien valvonnasta 699/2004 1 §.)

Elokuussa 2014 voimaan tulleella uudella luottolaitoslailla ja siihen liittyvien muiden lakien muutoksilla saatettiin kansallisesti voimaan niin kutsuttu CRD IV-paketti, joka pitää sisällään maailmanlaajuinen Basel III-uudistuksen sekä siihen perustuvan EU:n luottolaitosdirektiivin (2013/36/EU) ja vakavaraisuusasetuksen (No 575/2013) vaatimukset. Nämä säädökset kiristävät edelleen luottolaitosten maksuvalmius- ja vakavaraisuussääntelyä sekä näiden rikkomisesta tai laiminlyönnistä määrättäviä hallinnollisia seuraamuksia. Nämä uudet säännökset tulevat voimaan asteittain vuosien 2015-2018 aikana. Uuden sääntelyn tärkeimpänä tavoitteena on parantaa pankkien riskienhallintaa sekä parantaa riskinkantokykyä vakavaraisuutta ja likviditeettiasemaa vahvistamalla. (Valtiovarainministeriö, Luottolaitokset, vakaus ja valvonta; Finanssivalvonta, Sääntelyhankkeet, CRD4.)

Pankeilla on keskeinen merkitys yrityksien ja kotitalouksien rahoittamisessa, maksujen välittämisessä sekä pääomamarkkinoiden toiminnassa, sillä erilaiset häiriötilanteet vakavaraisuudessa ja likviditeetin hallinnassa vaikuttavat asiakkaiden ja koko yhteiskunnan toimintaan. Pankkien sääntely on jo vuosien 2007-2010 finanssikriisin seurauksena kiristynyt merkittävästi. (Wuolijoki & Hemmo 2013, esipuhe V, 7–8.) Tässä opinnäyte-

työssä ei ollut tarkoitus selvittää pankkitoimintaan vaikuttavaa sääntelyä laajemmin ja tämän vuoksi vain oleelliset toimintaan vaikuttavat lait mainitaan tässä luvussa.

Pankin katsotaan toimivan asiantuntijaorganisaationa, joka pystyy arvioimaan luottohankkeisiin liittyviä riskejä sekä hallinnoimaan luottoja. Pankkitoiminnan taseen kautta tapahtuva otto- ja antolainauksen merkitys aiempaan verrattuna on kuitenkin pienentynyt ja erityisesti maksuliike- ja sijoituspalvelut ovat osaltaan kasvattaneet pankkien tuottoja. Luottolaitoksella ei ole toiminnassaan mahdollisuutta laajentua rajattomasti erilaisille toimialoille, koska luottolaitoslaki määrittelee tarkasti toimialat. Pankkien sääntely on myös ns. sanottua kuluttajansuojaa, koska asiakkaiden varoista merkittävä osa on talletuksia ja talletuspaon estämiseksi valtio takaa rajattuun euromäärään saakka asiakkaiden varat talletussuojarahaston kautta. (E. Jokivuolle, luentomateriaali 2014; Wuolijoki & Hemmo 2013, 9.)

Muita erittäin tärkeitä käytännön pankkitoimintaan ja asiakastyöhön vaikuttavia lakeja ovat mm. maksupalvelu-, maksulaitos- ja henkilötietolaki, kuluttajansuojalaki, laki vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä allekirjoituksista, laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä ja selvittämisestä, arvopaperimarkkina-, sijoituspalvelu- ja sijoitusrahastolaki, laki takauksesta ja vierasvelkapanttauksesta, velkakirjalaki, yleiset elinkeinotoimintaan liittyvät lait sekä perhe- ja perintöoikeuteen liittyvät lait.

3.2 Sisäiset ja muut ohjeistukset sekä niiden vaikutus toimintaan

Pankin käytännön toimintaan lakien ja säädösten lisäksi vaikuttavat Suomen Pankkiyhdistyksen vuonna 2004 uusitut Hyvä Pankkitapa -säännöt, joita suomalaiset pankit noudattavat. Myös Pankkisalaisuussäännökset, jotka perustuvat lainsäädäntöön, koskettavat jokaista pankkilaista palvelussuhteen alusta asti sekä työ- että vapaa-ajalla ja vielä työsuhteen päättymisen jälkeenkin. (Hyvä Pankkitapa 2004; Pankkisalaisuusohjeet 2009.) Näiden salassapitosääntöjen rikkomisesta voidaan tuomita sakkoon tai vankeuteen enintään yhdeksi vuodeksi (Rikoslaki 39/1889, 38:1–2 §).

Edellä mainittujen ohjeistuksien lisäksi myös lukuisat sisäiset toimintaohjeet, joita annetaan sekä OP Ryhmän toimesta, että pankin omina sisäisinä ohjeistuksina, vaikuttavat

päivittäiseen työhön. Erittäin tärkeinä ohjeina päivittäisessä työssä ovat asiakkaan tuntemiseen liittyvät ohjeistukset, lukuisat muut toimintaohjeet sekä erityisesti rahoitustehävissä työskenteleville henkilöille annetut sisäiset luotto- ja vakuusohjeistukset.

3.3 Valvova viranomainen

Pankkien toimintaa valvovana yleisenä valvontaviranomaisena on Finanssivalvonta, joka toimii Suomen Pankin yhteydessä hallinnollisesti. Sen toiminnan rahoittavat 95 %:sti valvottavat rahalaitokset ja loppuosa rahoituksesta tulee Suomen Pankilta. Finanssivalvonnan toiminta on kuitenkin päätöksenteon osalta itsenäistä. Toiminnan tavoitteena on valvoa, että finanssimarkkinat toimivat riittävän vakaasti ja näin turvataan vakuutettujen etu ja yleinen luottamus finanssimarkkinoilla. Tämän lisäksi Finanssivalvonnan tehtäviin kuuluu hyvien menettelytapojen edistäminen ja yleisön tietämyksen lisääminen finanssimarkkinoista. Näistä tehtävistä säädetään tarkemmin laissa Finanssivalvonnasta. (Finanssivalvonta 2011, Toimivalta ja toiminnan rahoitus; Laki Finanssivalvonnasta 878/2008.)

Finanssivalvonnan valtuuksiin kuuluu tarkastusoikeus valvottaviin yrityksiin sekä oikeus saada tarvittavat asiakirjat ja muut tallenteet valvonnan kannalta tarpeellisista asioista. Sillä on myös oikeus antaa määräyksiä säännösten noudattamisesta ja laatia toimintaohjeita, kutsua koolle valvottavan päätös- ja hallintovaltaa käyttävien elinten kokoukset sekä osallistua kokouksiin. Finanssivalvonta on kiinnostunut esimerkiksi asiakkaan ja palvelutarjoajan välillä ilmenneistä merkittävistä ongelmista, jos asiakas katsoo, että menettely ei ole ollut asianmukaista. Näissä tapauksissa valvontaviranomainen voi pyytää palveluntarjoajalta kirjallista selvitystä asiasta ja vastata sen jälkeen asiakkaalle. (Wuolijoki & Hemmo 2013, 57–59; Laki Finanssivalvonnasta 878/2008 3 luku.)

Finanssivalvonnalla on myös oikeus asettaa asiamies valvomaan toimintaa, jos pankin toiminnassa ilmenee taitamattomuutta tai varomattomuutta. Lisäksi sillä on oikeus antaa valvottavalleen julkinen huomautus tai julkinen varoitus, mutta sillä ei ole toimivaltaa antaa ratkaisuja yksittäisissä riita-asioissa. Yhteistyö Eurooppalaisten finanssivalvontaviranomaisten välillä on tiivistynyt ja tämän myötä myös yhteiseurooppalaisen pankkivalvonnan merkitys kasvaa. Tämä todennäköisemmin johtaa siihen, että EU-tason vi-

ranomaiset saavat entistä suuremman roolin pankkialan valvonnassa jatkossa. (Wuolijoki & Hemmo 2013, 60.)

4 TUTKIMUKSEN MENETELMÄT JA TULOKSET

4.1 Tutkimusmenetelmät ja tutkimuksen rajaus

Tämä opinnäytetyön tutkimus toteutettiin laadullisena eli kvalitatiivisena tutkimuksena yrityspankin henkilöstölle. Aineiston keräysmenetelmänä käytettiin puolistrukturoitua teemahaastattelua etukäteen valituille tiimeille. Haastateltavat tiimit olivat 5-8 hengen haastatteluryhmiä yhtä henkilökohtaista haastattelua lukuun ottamatta.

Laadullisella tutkimuksella pyritään siihen, että ymmärretään syvällisemmin tutkittava asia ja tutkimukseen osallistuvat henkilöt valitaan, kun taas kvantitatiivisessa eli määrällisessä tutkimuksessa olisi tutkimusta tehty lähinnä tilastollisin menetelmin. Laadullisessa tutkimuksen hyötynä ja etuna on se, että saadaan paremmin selvitettyä valitun kohderyhmän näkemykset, asenteet ja tunteet. (Mäntyneva, Heinonen & Wrange 2008, 69.) Laadullinen tutkimuksen tiedonkeruumenetelmistä yleisimpiä ovat teemahaastattelu, havainnointi, kirjalliseen materiaaliin tutustuminen sekä kysely (Järvinen & Järvinen 2004, 145). Yleisimmin käytetty laadullisen tutkimuksen tutkimusmenetelmistä on teemahaastattelu ja se voidaan toteuttaa joko yksilö- tai ryhmähaastatteluna (Kananen, 2010, 53).

Haastattelu voidaan toteuttaa avoimena, puolistrukturoituna tai strukturoituna sen mukaan miten tarkasti kysymykset on etukäteen suunniteltu. Avoimessa haastattelussa keskustelu on hyvin avointa ja tutkimusteemat ohjaavat haastattelua. Puolistrukturoitu haastattelutapa pitää sisällään sekä strukturoituja, että avoimia teemoja ja strukturoidussa haastattelussa taas on annettu valmiit vastausvaihtoehdot. (Järvinen & Järvinen 2004, 145.)

Puolistrukturoitu teemahaastattelu on välimuoto lomake- ja avoimesta haastattelusta ja se soveltui tämän vuoksi hyvin haastattelutavaksi, koska etukäteen oli sovittu haastateltavat teemat. Haastateltavista oli saatava taustatiedot, mutta suurin osa kysymyksistä oli vapaamuotoisia ja tämän vuoksi ne voitiin käydä keskustellen läpi tutkimukseen osallistuneiden henkilöiden kanssa. Teemahaastattelulla voitiin varmistaa se, että haastateltavista saatiin tarvittavat taustatiedot, mutta keskustelu mahdollisti tarkempaa tietoa yksit-

täisistä kysymyksistä ja näin myös lisäkysymysten esittäminen oli mahdollista helposti. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 75; Hirsijärvi ym. 2009, 164, 205, 210.)

Teemahaastattelun rinnalla tämän työn toteutukseen on käytetty soveltuvin osin fokusryhmäkeskustelua, joka toteutetaan 6-8 henkilön keskustelutilaisuutena, jossa ihmiset vaihtavat mielipiteitä ja tuntemuksiaan tutkittavasta ilmiöstä siten, että tutkija valvoo keskustelua. Fokusryhmissä voidaan kannustaa tuomaan erilaisia näkemyksiä esille muun ryhmän tukemana. Ryhmän keskustelu etenee rungon mukaan ja vetäjä toimii moderaattorina, jonka tavoitteena on saada ryhmä keskustelemaan syvällisesti tutkimuskysymyksistä. (Solatie 2001, 10; Mäntyneva ym. 2008, 79.)

Haastattelututkimuksen etuna on se, että vastaajiksi suunnitellut henkilöt yleensä saadaan osallistumaan tutkimukseen. Lisäksi haastateltavat on mahdollista tavoittaa jälkikäteen, jos tietoja pitää täydentää tai tehdä seurantatutkimuksia. Haastattelun haasteena on kuitenkin siihen käytetty aika sekä etukäteen, että itse haastatteluissa. Haastatteluun sisältyy myös monia virhelähteitä, jotka voivat johtua haastateltavasta, haastattelijasta tai itse tilanteesta. Haastattelun luotettavuutta voi heikentää myös haastattelussa helposti annettavat sosiaalisesti suotuisat vastaukset. Haastateltaville on selvitettävä ennen haastattelutilannetta tutkimuksen tavoite, kerrottava miksi heidät on valittu haastatteluun, sekä kerrottava haastattelun nauhoittamisesta sekä vapaaehtoisuudesta. (Hirsijärvi & Remes 2009, 205–207; Eskola & Suoranta 2003, 55–57.)

Teemahaastattelussa haastattelijan on huolehdittava siitä, että ryhmä pysyy asetetuissa teemoissa ja ryhmässä on myös huolehdittava, että kaikilla on mahdollisuus osallistua keskusteluun. Ryhmässä toteutettavan haastattelun keskeisenä tavoitteena on saada aikaan keskustelua ja edistää sitä. Tässä valitussa haastattelumuodossa aineiston sisällön laajuus on tärkeämpää kuin koottujen aineistojen kappalemäärä. (Vilka 2005, 103–104, 109.)

Ennen varsinaisen tutkimuksen aloittamista keskusteltiin tutkimustarpeesta ja tutkittavista asioista Kari Lepistön kanssa ja käytiin läpi laaditut kysymykset, sekä sovittiin tutkimuksen toteutustavasta ja rajauksesta. Käytyjen keskusteltujen pohjalta tutkimuksessa päädyttiin selvittämään yrityspankin yleisempiä asiakaskohtaamisissa ilmenneitä juridisia haasteita sekä osaamisen kehittämistarpeita. Lisäksi tavoitteena oli saada lisä-

tietoa tutkimuksessa yleisimmin esiin nousseista juridisista ongelmista ja etsiä niihin konkreettisia vastauksia ja lisäselvityksiä.

Yrityspankin henkilöstöön konttoreissa kuuluvat rahoitus- ja yritysasiantuntijat rajattiin tutkimuksen ulkopuolelle, koska heidän tehtävänkuvansa ovat hyvin samanlaisia kuin yrityspankin mikrotiimissä toimivien rahoitusasiantuntijoiden. Myös yrityspankissa toimivat kaksi sijoituspäällikköä jätettiin pois tutkimuksesta, koska he toimivat sijoituspankin organisaatiossa. Maksuliiketiimin jäsenistä tutkimuksen ulkopuolelle jäi pääkassa, koska hänen tehtävänsä on pääsääntöisesti pankin sisäisiä tehtäviä. Nämä rajaukset tehtiin jo muutenkin melko laajan tutkimusotoksen ja lisäselvitystarpeiden rajaamiseksi.

Tutkimus toteutettiin teemahaastatteluina etukäteen valituille yrityspankin henkilöille Tampereen Seudun Osuuspankissa helmikuun 2015 aikana. Ennen varsinaisen tutkimuksen aloittamista sovittiin, että yrityspalveluista vastaava pankinjohtaja toimittaa tiimien esimiehille alustavan tiedon tehtävästä tutkimuksesta. Tämän toimitetun sähköpostiviestin liitteenä annettiin opinnäytetyön tutkijan laatima lyhyt etukäteisinfo tehtävästä haastattelututkimuksesta. Tämän jälkeen keskusteltiin tiimien esimiesten kanssa lyhyesti tutkimushaastatteluun käytettävästä ajasta, osallistumisen vapaaehtoisuudesta sekä aikataulutettiin tiimihaastattelut yhteistyössä esimiesten kanssa seitsemään eri tapaamisajankohtaan.

Jokaiselle tiimille lähetettiin kysymykset tutkimuksen saatesanoilla (liite 1) ja haastattelukysymyksillä (liite 2) varustettuna vähintään kaksi päivää ennen sovittua haastattelua. Tutkimukseen osallistuminen oli vapaaehtoista ja mikäli joku ei päässyt osallistumaan haastatteluun, oli mahdollista vastata sähköpostitse annettuun määräpäivään mennessä. Koska tutkimusotos oli melko suuri, yhteensä 38 henkilöä, ei vastaamisesta muistutettu uudelleen niitä henkilöitä, jotka eivät päässeet osallistumaan tiimihaastatteluun tai vastanneet kirjallisesti toimitettuun kyselyyn.

Varsinainen haastattelututkimus suoritettiin haastatteleamalla tiimeissä yrityspankin henkilöstöä etukäteen toimitettujen kysymysten mukaisesti. Jokaiselle haastatteluille oli varattu aikaa noin tunti. Sekä maksuliike- että mikroyritystiimi haastateltiin kahdessa eri tapaamisessa, koska tiimien sisällä oli toisistaan poikkeavia tehtävänkuvia ja kerralla haastatteluun osallistuvien määrä olisi ollut liian suuri jos koko tiimi olisi ollut paikalla samaan aikaan. Pienyritystiimi- ja keskisuuret asiakkuudet tiimi haastateltiin omina tiimi-

meinään. Keskisuuret asiakkuudet tiimin haastatteluun osallistui myös luottojohtaja sekä keskisuuret asiakkuudet tiimiin kuuluvat johdon palveluja hoitavat henkilöt. Luottojohtajan varahenkilö ja maataloussektorista vastaava pankinjohtaja haastateltiin ensimmäiseksi ns. yhden henkilön koehaastatteluna, koska hänen tehtävänsä on hieman muista poikkeava. Edellä mainittujen asioiden lisäksi hän oli ainoa haastatteluun osallistunut juristi, joten häneltä oli mahdollista saada vielä tarvittavia lisävinkkejä haastatteluun ja tämän pohjalta kysymyksiä olisi vielä voinut tarkentaa. Kysymysten asettelua ei kuitenkaan tämän ensimmäisen haastattelun pohjalta muutettu.

Tiimihaastattelussa tai välittömästi sen jälkeen jokainen haastateltava palautti kyselylomakkeen täydennettynä 1–3 kohdan kysymyksillä taustatietojen selvittämiseksi (liite 2). Tutkimuksen muut kysymykset käytiin keskustellen läpi tiimien haastatteluissa ja jokainen tiimihaastattelu nauhoitettiin. Tiimikohtaisilla haastatteluilla pyrittiin siihen, että voidaan syvällisemmin keskustella haasteista ja ongelmista, joita asiakastyössä kohdataan. Jokaisella oli mahdollisuus esittää omat näkemyksensä kysymyksiin. Keskusteluissa toisen vastaus herättää ajatuksia toiselle ja näin saadaan esiin syvällisemmin tietoa yksittäisistä ongelmatapauksista. Jos vastaukset olisi pyydetty vain kirjallisesti, olisi ollut todennäköistä, että vastauksiin ei olisi ehditty riittävästi paneutua. Tiimihaastattelut toteutettiin ennen pankin aukeamista, joten tämä mahdollisti sen, että haastatteluihin osallistui riittävän kattava määrä henkilöstöstä.

Tutkimushaastatteluun osallistuneet olivat erittäin innostuneita tutkimusaiheesta ja pitivät aihetta erittäin tärkeänä. Hetkittäin keskustelu tiimeissä oli hyvin vilkasta ja innostunutta, ja tämän vuoksi haastateltavia oli välillä muistutettava sovitusta aikataulusta ja asiassa pysymisestä.

4.2 Aineiston analyysimenetelmät

Tämän tutkimuksen analyysimenetelmänä käytettiin pääsääntöisesti laadullista analyysiä. Tilastollisena tutkimusanalyysinä koottiin vain henkilöstön työkokemus pankissa, juridinen taustakoulutus ja sisäinen juridinen koulutus sekä vastausmäärät. Laadullisessa eli kvalitatiivisessa tutkimuksessa aineiston tarkastelu tehdään usein kokonaisuutena, saatuja havaintoja pelkistetään ja tutkimusongelmaa pyritään ratkaisemaan siltä pohjalta, mikä on tutkimusongelman osalta olennaista. Pelkistämisen tarkoituksena on saatu-

jen havainnointien yhdistäminen yhdeksi tai useammaksi havaintojen joukoksi. (Alasuutari 2011, 38–40.)

Yhdistäminen ja pelkistäminen eivät kuitenkaan tarkoita sitä, että tutkimuksessa ilmenneet erot vastausten välillä eivät olisi tärkeitä. Jokainen yksilö ja siten myös jokainen vastaus on tavalla tai toisella ainutkertainen, mutta laadullisessa analyysissä kannattaa kuitenkin huomioida, että jo tehtäessä paljon erottelua ja tyypittelyä, on vaikea muodostaa kokonaisuutta. Tämän vuoksi laadullisessa analyysissä on tärkeää pyrkiä pelkistämään saadut havainnot kohtuullisen suppeaksi havaintojen joukoksi. (Alasuutari 2011, 43.)

Laadullisen tutkimuksen toinen vaihe on arvoituksen ratkaiseminen eli tulosten tulkinta. Tutkimustulosten tulkinnan ideana on koota sellaisia tutkimuksessa nousseita raakahavaintoja, jotka pätevät koko tutkimusaineistoon. Tutkimuksessa ilmenneet poikkeukset ovat kuitenkin niin tärkeitä, että on mietittävä miten ne tutkimuksessa tulkitaan ja julkaistaan. (Alasuutari 2011, 44, 52.)

Tässä tutkimuksessa analysointi aloitettiin tiimikohtaisten haastattelunauhojen purkamisella kirjoittamalla vastaukset heti haastattelujen jälkeen sanasta sanaan siten, että vastausten merkitys ei muuttunut. Lisäksi huomioitiin kirjallisesti palautetut kolme vastausta ja ne purettiin tiimihaastattelujen osaksi. Tiimien vastauksia luettiin ja analysoitiin useaan otteeseen ja tämän pohjalta ratkaistiin miten vastaukset esitetään tutkimuksessa. Tutkimukseen osallistujien vastauslomakkeet litteroitiin tiimeittäin ja kysymysten 1-3 vastaukset sekä tilastotiedot vastaajista purettiin kohdan 4.3 taulukkoon.

Tiimien vastaukset kysymyksiin 4–5, 10 ja 13 esitetään neljässä eri kappaleessa yhteen vedettyinä, muut vastaukset koottiin tutkimukseen tiimikohtaisesti. Maksuliike- ja mikroyritystiimin osalta vastaukset koottiin kahdesta eri haastattelusta molempien tiimien osalta yhteiseksi vastaukseksi. Keskisuuret asiakkuudet tiimin haastatteluun osallistivat luottojohtaja sekä johdon palvelut ja tämän tiimin vastauksiin yhdistettiin myös luottojohtajan varahenkilönä toimivan pankinjohtajan vastaukset.

Aineiston analysoinnissa pyrittiin tuomaan esiin mahdollisimman laajasti ja puolueetomasti tutkimuksessa esiinnousseita toiveita ja kommentteja siten, ettei mikään tutkimukselle esiin noussut tärkeä tieto jäisi huomaamatta tai kirjaamatta. Tutkimuksen tu-

loksena saatiin yhteenveto yrityspankin juridisen osaamisen tilanteesta sekä konkreettisia ehdotuksia toimenpiteiksi tutkimuksessa esiinnousseiden asioiden kehittämiseksi. Luvussa viisi selvitetään vielä tarkemmin tutkimuksen pohjalta nousseita yleisimpiä juridisia haasteita ja niihin tutkijan toimesta etsittyjä perustietoja ja konkreettisia vastauksia.

4.3 Vastausmäärät, koulutustausta ja työkokemus yhteenvetona

Taustatiedot haastateltavista kerättiin jokaiselta erikseen sekä koulutuksen, että työkokemuksen osalta koostaen vastaukset alla olevan taulukon tiimikohtaisiin vastauksiin. Tutkimuksen vastausprosentit kerättiin myös tiimeittäin. Tutkimukseen osallistuneilla on pankkialan työkokemusvuosia yhteensä 636 vuotta, joten yhteenvetona voidaan todeta, että pankin yritysosaaminen on todella pitkän työuran tuomaa kokemusta ja osaamista.

TAULUKKO 1. Tiimien vastausten taustatiedot

TIIMI	VASTAAJIEN/ KYSELYJEN KPL	VASTAUS- %	JURIDINEN KOULUTUS- TAUSTA	SISÄISIIN JURID. KOU- LUTUKSIIN OSALLISTU- NEET	VASTAAJIEN PANKKITYÖ- KOKEMUS VUOSINA
Maksuliike	8/10	80,0 %	0	8	16,6
Mikroyritys	9/11	81,8 %	2	9	23,0
Pienyritys	5/8	62,5 %	3	4	10,8
Keskisuuret *)	9/9	100 %	5	9	26,9
Yhteenveto	31/38	81,6 %	10/31	30	20,5

*) Tiimin tulokseen on yhdistetty luottohallinto- ja johdonpalvelut -tiimi

Tutkimuksen vastausprosenttia 81,6 % voidaan pitää hyvänä näin laajassa haastattelu-tutkimuksessa. Vastausprosentti olisi ollut lähellä 100 %:a ilman tiimien haastattelu-ajankohdille sattuneita lomiam ja sairauslomia.

Juridista koulutustaustaa on 32,3 %:lla tutkimukseen vastanneista. Tähän koulutustaustaan on huomioitu kauppätieteiden ja hallintotietieteiden maisteritutkinnot sekä oikeustradenomi-koulutustutkinnot. Normaaaleja tradenomitutkintoja ei ole huomioitu tässä tutkimuksessa juridisena koulutuksena, mutta haastateltavista kuudella oli normaali liiketalouden tradenomitutkinto. Yhdellä tutkimukseen vastanneista on juristin tutkinto, yrityspankin toinen juristi vastaa yrityspalvelujen toiminnasta mutta hän ei ollut osallisena tutkimuksessa, koska toimi tutkimuksen ohjaajana pankin puolesta. Kahdella haastateltavalla henkilöllä on ollut kauppätieteiden maisteritutkinnossa sivuaineena yritys juridiikka.

Tutkimuksen mukaan yrityspankkiin siirtyneet tai vain muutaman vuoden pankkikokemusta omaavat henkilöt ovat osallistuneet yhteen tai muutamaan sisäiseen juridiseen koulutukseen tai kurssiin. Nykyisen järjestettävät sisäiset koulutukset ovat vuosien ajan keskittyneet pääsääntöisesti myyntipainotteisiin koulutuksiin, lyhyisiin ajankohtaiskoulutaiskatsauksiin tai sovellusmuutoksiin liittyviin asioihin. Näihin koulutuksiin ei yleensä sisälly yritysjuridista tai yritysasiakkaiden parissa työskenteleville henkilöille tarkoitettua juridista osuutta.

Yrityspankin henkilöstä pidempään yritysasiakkaiden parissa työskennelleistä henkilöistä lähes kaikki ovat suorittaneet useammassa eri jaksossa toteutetut YLT PRO- ja APV1-tutkinnot. YLT PRO -tutkinnossa käsiteltiin pääsääntöisesti eri yrityksille tarjottavia tuotteita ja tilinpäätöksen analysointia ja lisäksi tutkintoon sisältyy lopputyönä asiakasyrityksen haastattelu ja analysointi. APV 1-tutkinto on painottunut kansantaloussikä, rahamarkkina- ja sijoitusmarkkinoihin, sisältäen myös sijoituspuolen juridiikkaa sekä perhe- ja perintöoikeuden perusteita. Rahoitus- ja vakuutusalan ammattitutkinto eli RaVa-koulutukseen on haastatelluista osallistunut yksi haastatteluista henkilöistä.

Esimerkiksi OP Pohjola ryhmän sisäinen YLT PRO -tutkinto sisältää juridiikkaa melko lyhyesti perusasioiden osalta. YLT EXE- jatkotutkinnon on suorittanut kaksi henkilöä, eikä myöskään siinä ole merkittävästi juridista koulutusta. Useampia kymmeniä vuosia pankissa työssä olleilla on aikanaan ollut peruskoulutusta pankkiasioista useita viikkoja, tällöin myös juridiikkaa on ollut enemmän mukana koulutuksissa. Joillakin kilpailijoilla on ollut myös erillisiä juridiikkatutkintoja.

Tutkimuksen perusteella voidaan todeta, että OP Ryhmä-tasolla on järjestetty varsinaisesti vain yksittäisiä yrityspankin juridisia koulutuksia yrityspankin tilijuridiikasta, RS-asioista, asunto-osakeyhtiölain muutoksista sekä yksittäisiä muita yrityspankin juriidikkaan, rahoitukseen sekä sijoituspuolen juriidikkaan liittyvistä asioista. Näistä koulutuksista yhden päivän tilijuridiikka koulutukseen on osallistunut lähes kaikki yrityspankin henkilöt, maksuliiketiimistä koulutuksen ovat käyneet kaikki henkilöt. Näiden lisäksi vuosien varrella on järjestetty erilaisia pankin sisäisiä koulutuksia rahanpesuun liittyvistä asioista, fuusioista ja jakautumisista, vakuuksista, panttauksesta, perhe- ja perintöoikeuden asioista, mm. kuolinpesäasioista sekä verotuksesta. Viime vuosina ei tällaisia juridisia koulutuksia ole järjestetty kuin satunnaisesti yksittäisistä asioista. Lisäksi sisäisiin ohjeistuksiin esimerkiksi pankkiturvallisuuteen, pankkisalaisuuteen ja rahanpesun estämiseen liittyen on olemassa määrääjain suoritettavat verkkokurssit, mutta muuta säännönmukaista erityisesti yrityspankeille painottuvaa lainopillista koulutusta ei tällä hetkellä järjestetä.

4.4 Juridisen osaamisen tärkeys ja asiakasodotukset

Opinnäytetyö tutkimuksen yhteenvetona voidaan haastattelujen pohjalta todeta, että tutkimusaihetta pidettiin erittäin tärkeänä. Osallistujat olivat innostuneita miettimään ja pohtimaan asiakaskohtaamisissa ilmenneitä juridisen haasteita ja toivoivat tämän tutkimuksen johtavan konkreettisiin tuloksiin ja toimenpiteisiin osaamisen kehittämiseksi. Päivittäisessä työssä asioita pitää osata ratkoa nopeasti sekä asiantuntevasti. Tämän vuoksi erilaisten tilanteiden soveltamisessa tarvitaan myös paljon juridista osaamista, pitkää kokemusta erilaisista asiakastapauksista, sekä hankitun osaamisen ja kokemuksen soveltamista.

Tutkimuksessa ilmeni myös asiakkaiden yleinen odotus siitä, että pankissa osataan vastata kysymyksiin, jotka liittyvät heidän yrityksensä juridisiin asioihin, jonkin verran myös verotuksellisiin kysymyksiin sekä yleensä melko laajasti juriidikkaan liittyviin kysymyksiin. Pienemmillä yrityksillä ei useimmiten ole omassa henkilökunnassa lainopillisen koulutuksen saaneita juristeja tai ulkopuolisia luottojuristeja, joiden kanssa he asioista keskustelisivat ja tämän vuoksi asioita tiedustellaan usein omasta pankista tai tilitoimistosta. Tämän tutkimuksen pohjalta asiakkaat odottavat laajempaa juridista osaamista pankin rahoitusasioita hoitavilta henkilöiltä, kuin maksuliikeasioita hoitavilta

henkilöiltä, sillä rahoitusasioissa kysymykset esimerkiksi yritysjärjestelyihin liittyen ovat haastavia ja monimutkaisia.

4.5 Mitä juridinen osaaminen tarkoittaa omassa työssä?

Yhteenvetona tiimien haastatteluista on todettavissa, että juridinen osaaminen tarkoittaa perusasioiden ymmärtämistä asiakasneuvotteluissa eli sitä, että osataan toimia oikein ja ohjeiden mukaisesti. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että tiedetään mitä saa ja mitä ei saa tehdä. Usein taustalla vaikuttaa laki, jonka pohjalta pitää osata toimia oikein, esimerkiksi laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä ja selvittämisestä sekä luottolaitoslaki. Nämä lait ovat hyviä esimerkkejä, joiden perusteella pankin pitää tuntea sekä henkilöasiakas että yritysasiakas ja omistajatahot tarkasti. Järjestelmät ja sovellukset ohjaavat tekemistä ja niissä on huomioitu tarvittavat säädökset pääsääntöisesti, mutta aina järjestelmät eivät täysin tue toimintaa ja tällöin asioita on sovellettava. Tutkimuksen mukaan töitä tehtäessä ei toki jatkuvasti mietitä mikä laki tai säädös tekemisen taustalla vaikuttaa, koska sisäiset toimintaohjeet, oma osaaminen sekä työnvuosien tuoma kokemus ohjaavat toimintaa.

Päivittäisessä työssä pitää aina tarkistaa onko henkilöllä oikeus allekirjoittaa sopimuksia ja tehdä päätöksiä yhtiön puolesta. Lisäksi pitää tuntea eri yritysmuodot ja niitä koskevat säännöt, verotus ja verovähennysoikeudet. Uudet asiakkaat ja erityisesti ulkomailaistautaiset henkilöt ja ulkomaiset yhtiöt ovat haastavia. Tutkimuksessa esiin nousikin, että asioita pitää osata hyvin laajasti ennen kuin käytännön työtä voi tehdä. Välttämättä ei aina tiedä, mitä pitäisi osata huomioida tekemisessä, jos riittävää koulutusta ja perehdytystä ei ole saatu. Muutoksia tai uusia asioita sisäisesti käsiteltäessä, ei riittävästi kerrota juridista taustaa muutokselle, vaikka se usein auttaa ymmärtämään, miksi jokin asia pitää tehdä tietyllä tavalla.

Teemahaastattelujen vastausten perusteella pankki ei voi ottaa liian konsultoivaa roolia asiakkaan juridisiin asioihin, vaan asiakas ohjataan kääntymään ulkopuolisten asiantuntijoiden puoleen. Esimerkiksi rahoitusasioita käsiteltäessä pankin henkilöstön pitää pysyä estämään lainvastaiset rahoitusjärjestelyt ja tämä edellyttää vahvaa perusosaamista. Juridinen osaaminen omassa työssä on myös sitä, että osaa hyödyntää juristien tai muiden tahojen asiantuntemusta, jos ei itse jotakin asiaa tiedä tai tunne riittävän hyvin. Pan-

kin asiakasrajapinnassa työskentelevien henkilöiden on pystyttävä herättämään myös asiakas miettimään asioita, jotka ovat huomion arvoisia ja tuovat turvaa asiakkaalle sekä pankille erilaisissa rahoitus- ja yritysjärjestelyissä. Juridinen osaaminen korostuu erityisesti yritysmuodon muutoksissa, yrityskauppoihin liittyvissä asioissa, sopimus-, sukupolvenvaihdos-, RS- ja verotusasioissa, yrityksen rakenteisiin liittyvissä muutostilanteissa sekä perhe- ja perintöoikeudellisissa asioissa. Juridinen osaaminen on myös rahoitusalan palvelujen syväosaamisen edellyttämien tulkintakysymysten ratkaisemista.

Asiakastyössä on ymmärrettävä huomioida kaksi eri näkökulmaa; asiakas- ja pankinäkökulma, koska asiakkaan esittämä näkemys ei ole aina oikea. Sopimusasioissa juridista osaamista vaaditaan paljon, esimerkiksi rahoitussopimuksissa on selvitettävä voiko osakeyhtiö pantata omaisuutta toisen yhtiön lainaan. Erityisesti rahoittajasopimusten laadinnassa pankin riskinäkökulma korostuu.

4.6 Juridisten ongelmien yleisyys omassa työssä ja toimintatavat juridisten asioiden selvittämisessä

Maksuliiketiimissä maksuliikeneuvojat kohtaavat tarkempaa selvittelyä vaativia juridisia ongelmia joskus päivittäin mutta vähintäänkin viikoittain. Tämä johtuu osaltaan heidän kokonaisvaltaisemmasta työtehtävästään, koska he toimivat asiakasvastaavan tavoin, vaikka työtehtävät keskittyvät maksuliikeasioihin. Maksuliikeasiantuntijoiden tehtävät poikkeavat maksuliikeneuvojien tehtävistä ja heillä ilmenee juridisia haasteita hieman harvemmin kuin maksuliikeneuvojilla, käytännössä muutaman kertoja kuukaudessa. Tähän vaikuttaa osaltaan myös asiantuntijoiden erilainen tehtävänkuva ja henkilöiden pidempi työkokemus.

Mikroyritystiimissä työparitiimin rahoitusassistentit kohtaavat juridisia ongelmia lähes päivittäin, osalla selvitettäviä juridisia ongelmia ilmenee viikoittain riippuen myös omasta tehtävästä sekä työkokemuksesta. Mikroyritystiimin rahoitusasiantuntijoilla näitä haasteita kohdataan asiakastyössä vähintään viikoittain ja näitä pidetään normaaliin arkeen kuuluvina haasteina. Myös pienyritystiimissä ja keskisuuret asiakkuudet tiimissä juridisia ongelmia ei välttämättä kohdata päivittäin, mutta viikoittain joka tapauksessa.

Kaikkien tiimien osalta voidaan yhteisesti todeta, että kohdattuja ongelmia selvitetään yleensä aina ensin sisäisistä ohjeista, työkavereiden tai esimiehen kanssa keskustelemalla. Selvitettävät asiat ovat pääsääntöisesti pankin omaan toimintaan ja ohjeisiin liittyviä tulkintahaasteita tai asiakkaan esittämiin kysymyksiin liittyviä lisäselvitystarpeita. Oman työkokemuksen tuoma osaaminen korostuu myös näissä ongelmien selvitysoissa. Tiedon hakeminen sisäisistä ohjeista ja sisäisiltä verkkosivuilta koettiin kaikissa tiimeissä erittäin haasteelliseksi. Tietoa on paljon saatavilla mutta sitä ei löydetä, jos tietoa ei osata hakea oikeilla hakusanoilla, ja tämän vuoksi jo olemassa olevaa tietoa ei välttämättä pystytä hyödyntämään. Tietoa haetaan tarvittaessa myös Finlexin kautta asiaan liittyvistä laeista, mutta tämä on kuitenkin melko harvinaista päivittäisessä työssä.

Esiinnousseista asioista ja ongelmista keskustellaan tarvittaessa yrityspankin johtajana toimivan juristin, maataloussektorista vastaavan juristin, riskienhallintajohtajana toimivan juristin tai perheoikeudellisissa asioissa oman lainopillisen osaston juristien kanssa. Vaikka varsinainen yritysjuridinen neuvonta asiakkaille ei kuulu pankin palvelutarjontaan, niin sisäistä neuvontaa ja asiantuntemusta yritys juridiikasta tarvitaan joka tapauksessa. Tarvittaessa neuvoja pyydetään myös OP Keskuksen lakiyksiköltä ja yrityssaneerauksiin liittyvissä asioissa OP Keskuksen perintäyksikön juristeilta.

4.7 Yleisimmät juridiset haasteet, lisätieto-, koulutus- ja kehittämistarpeet tiimeittäin

4.7.1 Maksuliiketiimi

Maksuliiketiimissä maksuliikeneuvojen **yleisempinä asiakaskohtaamisiin liittyvinä ongelmina** tutkimuksen mukaan pidettiin yritysten sulautumista ja jakautumista sekä prokuristin oikeuksia eri tilanteissa. Myös yhtiömuotojen muutoksissa ja konkurssitilanteissa kohdataan jonkun verran haasteita, vaikka sisäiset ohjeistukset näiden osalta ovat selkiytyneet ja parantuneet. Ulkomaisten yhtiöiden, esimerkiksi virolaisten yhtiöiden asiakkuuksien avaukset Suomeen sekä niihin liittyvät asiakirjat vaativat usein myös lisäselvittelyä. Tilanteet, joissa esimerkiksi ulkomainen yhtiö tai yhtiön omistaja menee konkurssiin, ovat erityisen haastavia. Maksuliikeasiantuntijoiden näkemyksen mukaan yritysten liiketoimintakaupat ovat myös juridisesti haastavia ja näissä tilanteissa esimer-

kiksi isännöinti- tai kirjapitotoimiston vaihdokset ilman asunto- tai kiinteistöyhtiön hallituksen lupaa vaativat lisäselvittelyä.

Tiimin **lisätietotarpeet** keskittyivät lainopillisten perusasioiden osaamisen lisäämiseen esimerkiksi yhtiön eri päätöselinten edustusoikeuteen, prokuristin oikeuksiin, tilijuridiikkaan, valtakirjoihin, konsernitileihin ja osakeyhtiöiden sulautumis- ja jakautumisasioihin liittyen. Näistä edellä mainituista asioista toivottiin, että saataisiin kaikki mahdollinen lisätieto mitä saatavilla on. Tiimikeskustelussa nousi kuitenkin esiin se, että juridiset asiat, jotka koskettavat omaa työtä ovat erittäin tärkeitä, mutta näitä omia osaamistarpeita ei välttämättä osata yksilöidä, kun ei tiedetä mitä kaikkea pitäisi tietää. Yksiselitteiset, tapauskohtaiset ohjeet eri asiakastilanteissa olisivat hyvä apu käytännön työssä, mutta tällaisia ohjeiden saaminen koetaan haasteelliseksi, koska tilanteet ovat hyvin erilaisia. Sisäisissä ohjeissa voisi olla asiakkaan elinkaaren mukainen ohjeistus esimerkiksi yrityksen perustamisesta, liiketoimintakaupasta, sulautumisesta ja jakautumisesta tai yrityksen lopettamisesta.

Tiimin haastattelussa todettiin, että tällä hetkellä varsinaista juridista koulutusta on vain tilijuridiikasta ja tämän vuoksi jatkuvaa asiakaskoulutusta tarvitaan lisää. Vastuu uuden yritysasiakkaan kohtaamisesta on erittäin suuri ja yrityspankki on osaamisen kehittämisen osalta liian paljon oman yksikön sisäisen koulutuksen varassa. Vastuu uusien henkilöiden koulutuksessa yritysasioiden osalta olisi hyvä organisoida talotasolla paremmin, koska sisäiset kouluttajat ovat henkilöasiakaspuolen kouluttajia. Näiden edellä mainittujen kehitystoiveiden lisäksi tärkeimmiksi koulutus- ja kehittämistarpeiksi juridisen osaamisen kehittämiseksi nousivat tutkimuksen mukaan:

1. Toive säännöllisestä juridisesta koulutuksesta yrityspankin henkilöstölle, koska sellaista ei tällä hetkellä ole.
2. Tiedonsaanti lakimuutoksista, jotka koskettavat omaa työtä esimerkiksi osakeyhtiö- ja asunto-osakeyhtiölaeista.
3. Lyhyet tietoiskut ja lisätiedot juridisista asioista, siltä osin kun ne koskevat omaa työtä.
4. Sisäiset lync-koulutukset juridisista asioista yrityspankin henkilöstölle.

5. Lisäksi toivotaan yhteisten toimintatapojen tarkempaa läpikäyntiä ja asioista sopimista, jotta kaikilla olisi yksi yhteinen tapa toimia.

4.7.2 Mikroyritystiimi

Mikroyritystiimi piti yleisempinä työssään kohtaaminaan lainopillisina ongelmina fuusioita, jakautumisia, yhtiömuodon muutoksia, osakeyhtiöiden lainvastaisia panttauksia, takauksiin liittyviä kysymyksiä sekä kiinteistökauppoihin liittyviä omistussuhdeongelmia. Yhtiön edustamiseen liittyvät ongelmat vaativat myös selvittelyä, päättääkö hallitus vai yhtiökokous ja mitä prokuristi voi päättää? Lisäksi lainan ennenaikaiseen poismaksuun liittyviä asiat, avioeroon liittyvät ositukset ja maakauppaan liittyvät asiat ovat usein esillä. Myös verosuunnittelu ja verotukselliset asiat ovat asioita, joista asiakkaat odottavat saavansa pankista lisätietoa ja myös itse pitää asioista tietää. Perintään ja yrityssaneeraukseen liittyviä asioita tulee vastaan harvemmin, mutta nekin asiat ovat erittäin tärkeää perusosaamista.

Lisätietoja kaivataan erityisesti yhtiömuodon muutoksista, takaisinsaantilaista, osakeyhtiölaista, sulautumisista ja jakautumisista, sähköisestä kiinteistökaupasta sekä yrityssaneerauksista. Yrityssaneerauksissa käytäntö voi olla erilainen kuin olemassa oleva ohjeistus. Myös sukupolvenvaihdokset, yrityskaupat ja liiketoimintakaupat ovat asioita, joista halutaan lisää tietoa.

Tiimin henkilöstö toi huolensa esiin siitä, että varsinaista juridista koulusta ei enää järjestetä. Mikroyritystiimin tärkeimmät kehitystoiveet juridisten koulutus- ja kehittämisasioiden osalta olivat seuraavat:

1. Toivotaan paljon kaikkea yleistä juridista koulutusta järjestelmällisesti siten, että koulutukset sisältävät lakiasiat ja erimerkkitapauksia erilaisista omaan työhön liittyvistä asioista.
2. Jatkuva asioiden kertaus on erittäin tärkeää, koska asiat unohtuvat helposti.

3. Ajantasaista informaatiota lakimuutoksista, jotka vaikuttavat omaan työhön.
4. Olisi hyvä olla ns. pankkilaki-käsikirja käytettävissä, jolloin tiedon etsintä on helpompaa.
5. Tietoa toivotaan myös sopimusoikeudellisista asioista sekä perhe- ja perintöoikeudesta.

4.7.3 Pienyritystiimi

Tämän tiimin osalta yleisimpinä juridisina haasteina pidettiin yrityskauppoja ja omistusrjestelytilanteita, joissa vakuus- ja myös vakuutusasiat tulevat esiin. Pitäisi osata ymmärtää, millaisia sopimuksia pankin asiakkaat ovat tehneet omien asiakkaidensa kanssa ja siten osata ohjata asiakkaita selvittämään asioita omien juristiensa kanssa. Esimerkiksi yritysasiakkaan liiketoimintaosan ostaminen voi olla asiakkaalle erittäin suuri riski, joka voi yllättää sekä asiakkaan että pankin.

Tiimin lisätietotarpeet keskittyvät tutkimuksen mukaan osakeyhtiölakiin sekä tärkeimpiin yritysverotukseen liittyviin asioihin. Yrityssaneeraustapausten vähäisyyden vuoksi olisi hyvä saada myös näistä asioista perustietoa. Vakuusjuridiikan osa-aluetta pidetään myös tärkeänä, koska kaikki eivät ole tähän koulutukseen osallistuneet. Eri osapuolten vastuukysymyksiin olisi hyödyllistä perehtyä lisää ja saada tarkempaa tietoa esimerkiksi yhtiöiden osakassopimusten merkityksestä. Suurempiin asiakaskokonaisuuksiin mentäessä pitäisi myös due diligence -menettely eli yrityskaupan riskien selvittäminen ottaa entistä merkittävämmäksi osaksi rahoituskokonaisuuksia käsiteltäessä. Yrityssaneeraustilanteet koettiin vieraiksi ja hankaliksi, koska tapauksia on ollut viime aikoina hyvin vähän.

Pienyritystiimin tärkeimmät juridiset koulutus- ja kehitystoiveet:

1. Toivotaan tiivistettyä koulutusta osakeyhtiölaista ja siitä erityisesti voitonjakoon, sulautumiseen ja jakautumiseen liittyvistä asioista.
2. Tarvitaan lisätietoa yhtiöiden päätöksenteosta eri elimissä.

3. Ajantasainen tiedonsaanti yritysverotuksesta on tärkeää.
4. Toivottiin yhteistyökumppaneiden hyödyntämistä esimerkiksi aamupalavereissa eri juridisista osa-alueista.
5. Säännölliset asia- ja ajankohtaiskatsaukset vero- tai lakimuutoksista ovat myös tärkeitä oman asiantuntijuuden vuoksi.

4.7.4 Keskisuuret asiakkuudet tiimi

Keskisuuret asiakkuudet tiimin vastauksiin on yhdistetty luottohallintotiimin vastaukset sekä luottojohtajan, että hänen varahenkilönsä osalta. Tiimin vastauksista on eriytetty johdon palvelujen yhteenveto erilliseen kappaleeseen.

Keskisuuret asiakkuudet tiimin yleisimpinä juridisina haasteina teemahaastattelujen mukaan pidettiin sulautumisia ja jakautumisia, asiakasyritysten päätösten tekemistä oikealla päätöstasolla sekä sopimusten allekirjoittamista oikeiden henkilöiden toimesta. Oman haasteensa osakeyhtiöiden lisäksi päätös- ja allekirjoitusoikeutetuista muodostavat erityisesti erilaiset julkisyhteisöt, säätiöt ja muut yhteisöt, joissa päätöksentekooikeudet ja allekirjoitusoikeudet eivät välttämättä ole kovin selkeästi määriteltyjä. Haasteellisia asioita rahoituksessa ovat toisen yhtiön lukuun panttaamisoikeus sekä RS-asioiden hoitaminen rakennusliikkeiden kanssa toimittaessa. Työssä on osattava huomioida ja eriyttää pankin ja asiakkaan näkökulma juridisissa asioissa. Myös vakuusoppaan tärkeys sisäisten juridisten ohjeiden osalta korostuu. Näiden lisäksi panttausten perustelut toisen yhtiön puolesta, lain edellyttämä asiakkaan tuntemistietojen ajantasaisuus sekä erilaisten rahoittajasopimusten juridiikka tuovat myös haasteita päivittäiseen tekemiseen.

Lisätietoa juridisista asioista tarvitaan, koska juridinen osaaminen kuuluu olennaisena osana pankkilaisen ammattitaitoon ja osaaminen ei pysy ajan tasalla, jos ei ole jatkuvaa ja säännönmukaista koulutusta. Erityisesti lisätietoa tarvitaan osakeyhtiölaista, yritys-kauppoihin liittyvistä erityiskysymyksistä ja yritysten rakenteisiin liittyvistä asioista, vierasvelkapanteista, veroasioista (EVL), perhe- ja perintöoikeudesta, salaisista pantti-

oikeuksista, kiinteistön ainesosista, kiinteistöyhtiön ja keskinäisen kiinteistöyhtiön eroista sekä niissä ilmenevistä ongelmista, esimerkiksi verotuksen osalta. Tarvetta lisätiedon saamiseen on myös yrityssaneerauksesta ja perintään liittyvistä asioista ja esimerkiksi kuljetusyhtiön henkilökohtaisesta vakuuden annosta. Edellä mainittujen asioiden lisäksi sukupolvenvaihdosasiat ja niihin liittyvät verolait ja -asetukset sekä takaisin-saantiasiat ovat asioita, joista on tärkeää saada lisätietoa. Lisäosaamista on mahdollista saada myös osallistumalla haastaviin hankkeisiin laajan kumppanijoukon kanssa.

Koulutus- ja kehittämistoiveita juridisten asioiden osalta esitettiin seuraavasti:

1. Pitkäkestoista ja säännöllistä koulutusta toivotaan tutkintomuodossa yritysosaajille sekä pankkitasolla että OP Ryhmätasolla eri osa-alueista. Koulutuksessa on oltava mahdollisuus keskustella myös muiden pankkien vastaavia asioita hoitavien henkilöiden kanssa.
2. Juridisen koulutuksen pitää huomioida perusasiat, mutta siihen pitää sisällyttää myös erilaisia käytännön case -tapauksia, joita työssä kohdataan.
3. Juridisia koulutuksia toivotaan sisäisten ja ulkopuolisten asiantuntijapalaverien ja koulutusten kautta. Helpommista ja pienemmistä asioista toivotaan lisäksi ajantasaista informaatiota säännönmukaisesti lyhyempien tietoisuuksien puitteissa.

4.7.5 Johdon palvelut –tiimi

Johdon palvelujen yleisimmät haasteet liittyvät luonnollisesti henkilöasiakkaita hoidettaessa perhejuridisiin asioihin; avioero- ja ositusasioihin, lahjoituksiin, kuolinpesän pankkiasioihin, perunkirjoihin sekä asunto- ja kiinteistökauppoihin liittyviin asioihin.

Yksityisasiakaspuolella perhejuridiikan koulutuksia on järjestetty ja järjestetään säännönmukaisesti vuosittain. Myös henkilöasiakaspuolen rahoituksen ajankohtaistalutissa juridisia asioita on käyty läpi, joten osaamisen ylläpitämiseen riittää nykyisen käytännön jatkaminen. Lainsäädännön ja toimintatapojen muutoksista on tärkeää saada ajantasaista tietoa.

5 TUTKIMUKSEN PERUSTEELLA ESIINNOUSSEIDEN TÄRKEIMPIEN LAKIEN TULKINTA JA OHJEISTUS

Tässä luvussa käsitellään tarkemmin tutkimuksessa yleisimmin esiinnousseita juridisia haasteita. Tärkeimmiksi ja yleisimmiksi asioiksi tutkimuksessa nousivat jokaisen tiimin osalta yhtiön päätöksentekoon ja edustamiseen liittyvät oikeudet, sekä prokuristin oikeudet edustaa osakeyhtiötä. Päivittäin joudutaan miettimään, mitkä ovat yhtiökokouksen, hallituksen, toimitusjohtajan tai prokuristin päätösvaltuuksiin kuuluvia asioita. Myös osakeyhtiön sulautumiseen ja jakautumiseen liittyviä asioita mietitään hyvin usein käytännön toiminnassa. Muut tutkimuksessa esiin tulleet juridiset haasteet on jätetty pois tämän luvun juridisista selvityksistä, koska niihin perehtyminen ja asioiden selvittäminen olisi laajentanut opinnäytetyön liian laajaksi.

Seuraavissa kappaleissa on pyritty aluksi kertomaan perustietoa tutkimushaastatteluissa esiin tulleista juridisista kysymyksistä, vastaamaan soveltuvien osin näihin kysymyksiin pääsääntöisesti osakeyhtiö- ja prokuralain perusteella sekä pyrkimällä huomioimaan myös käytännön toiminnan kannalta tärkeimpiä asioita ja näkökulmia.

5.1 Toimivallan jakautuminen ja yhtiön edustaminen

Osakeyhtiön hallintoa hoitavat osakeyhtiölaissa määritellyt hallintoelimet. Kaikissa osakeyhtiöissä pakollisia ovat yhtiökokous, hallitus ja ainakin yksi varsinainen tilintarkastaja, mikäli yhtiössä on tilintarkastuslain mukaan oltava tilintarkastaja. Lisäksi osakeyhtiölain mukaan yhtiössä voi hallintoeliminä olla myös toimitusjohtaja ja hallintoneuvosto, mutta ne eivät ole pakollisia. (OYL 624/2006, 6:1 §) Hallintoneuvosto on melko harvinainen ja Suomessa vain noin kahdellasadalla yhtiöllä on hallintoneuvosto. Tämän harvinaisuuden vuoksi hallintoneuvostoa ei käsitellä tässä yhteydessä tarkemmin. Jokaisella osakeyhtiöllä on kuitenkin mahdollisuus valita hallintoneuvosto. (Nuolima & Immonen 2012, 81.)

Osakeyhtiölain 6.2.1:n mukaan yhtiön hallitukselle annetaan laaja yleistoimivalta, jota voidaan rajoittaa lain sekä yhtiön oman yhtiöjärjestyksen mukainen muiden hallintoelinten toimivalta, esimerkiksi yhtiökokouksen toimivalta. (OYL 624/2006; Villa 2013,

272.) Osakeyhtiö on oikeushenkilö, joka tarvitsee fyysisiä henkilöitä eli edustajia toimimaan sen puolesta. Yhtiön edustaminen voi olla passiivista tahdonilmaisujen vastaanottamista tai aktiivista tahdonilmaisujen antamista. Osakeyhtiölaki koskee kaikkia osakeyhtiöitä, vaikka lain sääntelyssä julkinen ja yksityinen osakeyhtiö erotetaan toisistaan.

Osakeyhtiöiden omistus rakenne, koko ja henkilöstömäärä vaihtelevat paljon, joten laissa ei ole mahdollista laatia riittävän yksityiskohtaisia ohjeita päätöksenteolle. Tämän vuoksi Suomessa on laadittu Arvopaperimarkkinayhdistys Ry:n toimesta vuonna 2010 Suomen listayhtiöiden hallinnointikoodi ja Keskuskauppakamari on hyväksynyt vuonna 2006 Listaamattomien yhtiöiden hallinnoinnin kehittäminen -asiakirjan. Nämä asiakirjat ovat suosituksia, jotka täydentävät lakisääteisiä menettelytapoja. (Immonen & Nuolima 2012, 115.)

Yksityiskohtaisesti ei kuitenkaan voida esittää sääntöjä siitä, mille toimielimelle liiketoimintapäätösten tekeminen kulloinkin kuuluu. Yleisperiaatteena on, että mitä suuremmasta liiketoimintaan kuuluvasta päätöksestä on kyse, sitä todennäköisemmin päätösvalta kuuluu hallitukselle eikä toimitusjohtajalle. Joissakin tapauksissa päätösvalta kuuluu yhtiökokoukselle. Asiat on ratkaistava tapauksittain, koska yhtiöillä on myös erilaisten tehtävien mukaisia asemavaltuuksia. Asemavaltuudella tarkoitetaan kelpoisuutta edustaa tai toimia yhtiön puolesta. Osakeyhtiön eri toimielinten päätösvaltuuksia käsitellään tarkemmin seuraavissa kappaleissa. (Immonen & Nuolima 2012, 112, 115.)

Pankkipalvelujen osalta on OP Ryhmässä annettu vuonna 2014 tarkempia sisäisiä ohjeita pankkipalveluista, joista pitää päättää hallituksessa. Erityisesti maksuliikeasioissa ohjeistus on helpottanut käytännön toimintaa osakeyhtiöllä ja osuuskunnilla, koska kaikista asioista ei tarvitse pyytää hallituksen päätöspöytäkirjoja. Yhtiön nimenkirjoitusoikeutettu voi allekirjoittaa tileihin ja maksuliikenteeseen liittyviä sopimuksia ilman hallituksessa tehtävää erillistä päätöstä. Yhtiön puolesta sopimuksia allekirjoittava henkilö hyväksyy allekirjoituksellaan sitoumuksen, jossa todetaan, että hänen oikeutena allekirjoittaa sopimukset ovat yhtiöoikeudellisesti asianmukaiset. Pankilla on kuitenkin aina oikeus pyytää hallituksen päätös pankkipalveluihin liittyvistä asioista, jos on syytä epäillä, että edustajan toimi on yhteisön toimialan tai tarkoituksen vastainen tai edustajalla ei ole yhtiön sisäisen päätöksen mukaisesti oikeutta hoitaa yksittäistä tai mitään pankkiasiaa. Luoton ottamiseen, takausten tai vakuuden antamiseen on aina oltava halli-

tuksen päätös, koska ne ovat yrityksen toiminnan kannalta merkittäviä päätöksiä ja näin voidaan varmistaa, että yhtiön edustaja ei ylitä yhtiön sisäisiin päätöksiin perustuvaa toimivaltaansa. (Sisäinen ohje, Laki- ja perintäpalvelut 29.1.2015; Nuolimaa 2010, Pankin velvollisuudesta selvittää..)

Kelpoisuuden ja toimivan erottamisella toisistaan on ratkaiseva merkitys yhtiön edustajan tekemien toimien sitovuuteen. Pankissa onkin huomioitava, että pitää selvittää edustajan kelpoisuus ja toimivalta ja sen vuoksi on tiedettävä mitä näillä termeillä käytännössä tarkoitetaan.

Kelpoisuuden ylitys tarkoittaa osakeyhtiölaissa säädettyä kelpoisuuden rajoitusta, eli sitä, onko toimi sallittu OYL:n mukaan sekä sitä, minkä toimieliimen tehtäväksi kyseinen asia on säädetty. Jos yhtiön edustaja on ylittänyt kelpoisuuden, ei toista sopijapuoletta suojata, vaikka toimi olisi tehty vilpittömässä mielessä tai toinen osapuoli ei ole tiennyt, eikä ole pitänytkaan tietää kelpoisuuden ylittämisestä. (Immonen & Nuolimaa 2012, 117; Osakeyhtiölaki 6:28.)

Mikäli yhtiön edustaja on **ylittänyt toimivaltansa**, riippuu yhtiön sidotuksi tuleminen toisen sopijapuolen vilpittömästä mielestä. Oikeustoimi sitoo yhtiötä, mikäli toinen sopijapuoli toimi vilpittömässä mielessä eikä tiennyt toimitusjohtajan tai yhtiön edustajan ylittäneen toimivaltansa. Tässä tapauksessa oikeustoimi siis sitoo yhtiötä, jos ei voida olettaa, että edes huolellisen harkinnan jälkeen toisen osapuolen olisi pitänyt tietää toimivallan ylityksestä. (Immonen & Nuolimaa 2012, 117; OYL 6:28.) Tällaisesta sitovasta oikeustoimesta ja mahdollisesti siitä yhtiölle syntyvästä vahingosta voi yhtiön johtoon kuuluva henkilö joutua vahingonkorvausvastuuseen (Immonen & Nuolimaa 2012, 117).

5.1.1 Yhtiökokouksen päätösvaltuudet

Osakeyhtiölain 5 luvun 1 §:n mukaan osakkeenomistajat käyttävät päätösvaltaansa yhtiökokouksessa ja siksi yhtiökokousta kutsutaan osakkeenomistajien kokoukseksi. Tilikaudessa on pidettävä ainakin yksi varsinaisen yhtiökokous kuuden kuukauden kuluessa tilikauden päättymisestä. Yhtiöillä voi myös olla yhtiöjärjestyksen mukaan kaksi varsi-

naista yhtiökokousta ja näiden lisäksi voi olla ylimääräisiä yhtiökokouksia. (Immonen & Nuolimaa 2012, 70.)

Osakeyhtiön varsinaisessa yhtiökokouksessa on päätettävä seuraavista asioista:

- a) Tilinpäätöksen vahvistaminen, konserniyhtiössä myös konsernitilinpäätöksen vahvistaminen
- b) Taseen osoittaman voiton käytöstä
- c) Hallituksen ja hallintoneuvoston jäsenille sekä toimitusjohtajalle myönnettävästä vastuuvapauden päättämisestä
- d) Hallituksen jäsenten, hallintoneuvoston jäsenten sekä tilintarkastajan valinnasta
- e) Muista yhtiöjärjestyksen mukaisista varsinaisessa yhtiökokouksessa käsiteltävistä asioista

Lisäksi yhtiökokouksen päätösvaltuuksiin kuuluvia asioita ovat:

- a) Omien osakkeiden hankinta sekä lunastus
- b) Erilaiset yritysjärjestelyt, mm. sulautuminen ja jakautuminen, yhtiön selvitystilaan asettaminen sekä yhtiömuodon muutokset
- c) Yhtiökokous voi valtuuttaa hallituksen päättämään yhtiökokoukselle kuuluvista asioista mm. osakepääoman korottamisesta, osakeannista sekä voitonjaosta

Näitä muita yhtiökokouksessa käsiteltäviä asioita voidaan käsitellä joko varsinaisessa yhtiökokouksessa tai ylimääräisessä yhtiökokouksessa. Ylimääräinen yhtiökokous on pidettävä jos hallitus katsoo, että kokous on aiheellista pitää, tai jos yhtiöjärjestyksessä määrätään ylimääräisen yhtiökokouksen pitämisestä. Myös tilintarkastajalla sekä osakkeenomistajien vähemmistöllä on oikeus vaatia ylimääräisen kokouksen koolle kutsu- mista tietyn asian käsittelemiseksi. (Immonen & Nuolimaa 2012, 70–71, OYL 5 luku.)

Liiketoimintapäätöksiä, esimerkiksi päätöksiä kiinteistöjen tai omaisuuden ostamisesta, lainanotosta tai lainanannosta, ei yleensä tee yhtiökokous, vaan ne kuuluvat yleistoimivalta hallitukselle tai toimitusjohtajille tai heidän valtuuttamilleen henkilöille (Immonen & Nuolimaa 2012, 69–71). Hallituksen tai toimitusjohtajan liiketoimintatehtävien siirtäminen päätettäväksi yhtiökokoukselle voi perustua yhtiöjärjestykseen, hallituksen päätökseen tai osakkeenomistajien yksimieliseen päätökseen (Immonen & Nuolimaa

2012, 119–120). Osakeyhtiölain mukaan yhtiökokouksella ei kuitenkaan ole laista johdettavaa velvollisuutta tehdä päätöksiä sille siirrettyssä hallituksen yleistoimivaltaan kuuluvassa asiassa.

Osakkeenomistajat voivat ilman erillistä yhtiökokousta päättää yhtiökokoukselle kuuluvasta asiasta, mikäli he ovat yksimielisiä asiasta. Päätöksestä on laadittava kirjallinen asiakirja tai siitä on tehtävä yhtiökokouksen pöytäkirjan muotoinen, joka on päivättävä ja allekirjoitettava. Mikäli osakkeenomistajia on useampi kuin kaksi, on asiakirja allekirjoitettava vähintään kahden osakkeenomistajan toimesta. (Villa 2013, 257.)

Osakeyhtiölain 5 luvun 2 §:n mukaan yhtiökokous päättää sille tämän lain nojalla kuuluvista asioista. Yhtiöjärjestyksessä voidaan määrätä, että yhtiökokous päättää toimitusjohtajan ja hallituksen yleistoimivaltaan kuuluvasta asiasta.

5.1.2 Hallituksen kokoonpano, tehtävät ja päätösvalta

Osakeyhtiön hallitukseen on valittava vähintään yhdestä viiteen varsinaista jäsentä. Yhtiöjärjestyksessä on kuitenkin mahdollista määrätä hallituksen jäsenmäärästä toisin. Mikäli hallitukseen kuuluu alle kolme jäsentä, pitää hallituksella olla vähintään yksi varajäsen. Mikäli hallituksessa on useita jäseniä, on sille myös valittava puheenjohtaja. Hallituksen jäsenten kelpoisuudessa on huomioitava, että henkilöiden pitää olla oikeustoimikelpoisia, eivätkä jäsenet saa olla liiketoimintakiellossa tai konkurssissa. Lisäksi vähintään yhdellä hallituksen jäsenellä on oltava asuinpaikka Euroopan yhteisön toimialueella, ellei rekisteriviranomainen ole myöntänyt tähän poikkeuslupaa. (OYL 6:9–10 §.)

Hallituksen tehtävät voidaan jakaa sekä yleis- että erityistehtäviin. Osakeyhtiölain 6:2:n mukaan hallitus huolehtii yhtiön hallinnosta ja sen toiminnan asianmukaisesta järjestämisestä (yleistoimivalta). Hallituksen tehtäviin kuuluu myös vastata siitä, että yhtiön kirjanpito ja varainhoito on asianmukaisesti järjestetty ja valvottu. Hallituksen jäsen tai hallitus ei kuitenkaan saa noudattaa sen yläpuolella toimivan yhtiökokouksen tai hallintoneuvoston päätöstä, jos se on osakeyhtiölain tai yhtiöjärjestyksen vastaisena pätemättömä.

Rajan vetäminen hallituksen yleistoimivallan sekä toimitusjohtajan yleistoimivallan välillä on ongelmallista. Oikeudellisena ongelmaksi muodostuukin milloin tarvitaan hallituksen päätös esimerkiksi varallisuuden hankkimista tai sen luovuttamisesta, lainan ottamisesta tai antamisesta. Toimitusjohtajan yleistoimivallasta säädetään OYL 6:17:ssä seuraavasti: ”Toimitusjohtaja hoitaa yhtiön juoksevaa hallintoa hallituksen antamien ohjeiden ja määräysten mukaisesti (yleistoimivalta).” Vastaava asia on osuuskuntalaissa ilmaistu sanoilla ”päivittäinen hallinto”. Käytännössä nämä siis tarkoittavat tavanomaisia tehtäviä, mutta näiden tehtävien ei välttämättä tarvitse olla päivittäin toistuvia.

Erityistehtäviä, esim. hallitukselle kuuluvia tehtäviä ei voi siirtää yhtiökokoukselle. Hallituksen erityistehtäväksi on mm. OYL 6:2:ssa säädetty yhtiön kirjanpidon ja varainhoidon valvonnan asianmukainen järjestäminen. Käytännössä tämä tarkoittaa niin sanottua sisäistä tarkastusta, ei siis tilintarkastusta. (Immonen & Nuolimaa 2012, 85, 119.)

Pankkipalveluissa yleisimmin esiinnoussut haaste on vakuuden antaminen toisen velasta. Osakeyhtiö voi antaa vakuuden toisen velasta vain siinä tapauksessa, että se edistää vakuuden antavan yhtiön liiketoimintaa, ja koska kyse on laajakantoisesta ja/tai epätavallisesta toimesta, on se pääsääntöisesti hallituksessa päätettävä asia. (Immonen & Nuolimaa 2012, 114.)

5.1.3 Toimitusjohtajan toimivalta

Osakeyhtiölain 6 luvun 17 §:n mukaan toimitusjohtaja hoitaa yhtiön juoksevaa hallintoa hallituksen antaminen ohjeiden ja määräysten mukaisesti (yleistoimivalta). Toimitusjohtajalla on aina oikeus edustaa yhtiötä asioissa, joiden katsotaan kuuluvan yhtiön juoksevaan hallintoon hallituksen edustusoikeuden lisäksi. Poikkeuksellisesti toimitusjohtaja saa edustaa yhtiötä yhtiön toiminnan laadun sekä laajuuden kannalta epätavallisissa tai laajakantoisissa toimissa, jos hallitus on hänet siihen valtuuttanut tai jos hallituksen asiasta tekemää päätöstä ei voi odottaa aiheuttamatta olennaista haittaa yhtiön toiminnalle. (OYL 6:17.)

Yhtiöjärjestyksessä voidaan määrätä kahdella eri tavalla toimitusjohtajan edustusoikeudesta:

1. Voidaan määrätä, että toimitusjohtajalla tai hallituksen jäsenellä on edustusoikeus. Yhtiöjärjestyksessä voidaan määrätä myös niin, että sekä hallituksen jäsenellä että toimitusjohtajalla on edustusoikeus. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että hallituksen jäsenyys ja toimitusjohtajuus yhtiössä tuovat näille henkilöille automaattisesti oikeuden edustaa yhtiötä.
2. Yhtiöjärjestyksessä määrätä myös siten, hallituksessa edustamisoikeus annetaan hallituksen jäsenelle, toimitusjohtajalle tai muulle nimetylle henkilölle. Tällaisessa tapauksessa edellytetään siis hallituksen päätöstä, jossa nimeltä mainitulle henkilölle annetaan edustamisoikeus.

Nämä 1 ja 2 -vaihtoehdot antavat yhtä laajan edustusoikeuden kuin hallituksen edustusoikeus on. Nämä edustusoikeudet ovat siis laajempia kuin pelkän aseman perusteella oleva edustusoikeus, joka kattaa pääsääntöisesti päivittäiset oikeustoimet eli ns. juoksevaan hallintoon kuuluvat asiat. (Immonen & Nuolima 2012, 115–116.)

Yhtiön edustamisoikeus on nähtävissä kaupparekisteristä ja sopimuskumppanit voivat luottaa kaupparekisterimerkintään. Mikäli sopimuskumppani kuitenkin tietää sopimusta tehtäessä, että henkilö ei enää ole edustamiseen oikeutettu, sopimus ei sido yhtiötä. Pankissa tulee usein vastaan tilanteita, joissa kaupparekisteriotteen henkilötiedot eivät ole ajan tasalla ja tällöin on pyydettävä asianmukaiset päätöspöytäkirjat toteutetuista muutoksista oikean edustajan varmistamiseksi.

Mikäli toimitusjohtaja tekee oikeustoimen, jota hänellä ei ole oikeus tehdä, on ratkaistava onko oikeustoimi yhtiötä sitova. Kyse voi olla kappaleessa 5.1 mainitusta toimivallan tai kelpoisuuden ylityksestä. Yhtiön on mahdollista hallituksen päätöksellä hyväksyä toimitusjohtajan tekemä oikeustoimi, vaikka se ei yhtiötä muuten sitoisi. (Immonen & Nuolima 2012, s. 117.)

Asunto-osakeyhtiö poikkeaa osakeyhtiöstä siten, että toimitusjohtajan tehtäviä hoitaa isännöitsijä. Hallitus myös päättää ja edustaa asunto-osakeyhtiötä asioissa mutta yhtiökokouksella on asunto-osakeyhtiölain mukaan tärkeä rooli, koska päätöksenteko laajakantoisissa ja epätavallisissa toimissa ei kuulu hallituksen toimivaltaan. Asunto-osakeyhtiössä esimerkiksi lainan ottaminen on aina yhtiökokouksessa päätettävä asia,

eikä hallitus voi tehdä päätöstä lainan ottamisesta. (Asunto-osakeyhtiölaki 1599/2009 7:2 §.)

5.1.4 Prokura-oikeus

Pankkipalveluissa tulee usein mietittäväksi myös prokuristin oikeudet. Prokuralain (130/1979) 1 §:n mukaan kaupparekisteriin merkitty elinkeinoharjoittaja voi valtuuttaa määrätyn henkilön prokuristiksi antamalla valtakirjan, josta ilmenee, että kyse on prokurasta. Prokura-oikeus voidaan osoittaa myös muulla todisteellisella tavalla. Prokuran rekisteröinnistä säädetään kaupparekisterilaissa. (Prokuralaki 1§; Patentti- ja rekisterihallitus 2015.)

Prokuristi saa toimia päämiehen puolesta kaikessa mikä kuuluu liikkeen harjoittamiseen ja kirjoittaa toiminimen yhtiön puolesta. Prokuristillakaan ei ole yhtiön puolesta ilman erityistä valtuutusta oikeutta luovuttaa kiinteää omaisuutta, tontinvuokraoikeutta tai hakea niihin kiinnitystä. Kirjallisen ja muunlaisen prokuran välinen ero on siinä, että kirjallisen prokuran haltijalla on oikeus edustaa yhtiötä myös tuomioistuimessa tai muiden viranomaisten luona. (Prokuralaki 2 §; Patentti- ja rekisterihallitus 2015.)

Esimerkkinä prokuristin panttauksen pätemättömyyttä on Korkeimman Oikeuden ratkaisussa 2006:90 käsitelty tapausta, jossa prokuristien allekirjoittama panttaus todettiin pätemättömäksi, koska se oli allekirjoitettu prokuristien toimesta ja heillä ei ollut kelpoisuutta pantata yhtiön omaisuutta ilman erillistä hallituksen päätöstä. Pankin katsottiin ammattimaisena luotonantajana tienneen tai ainakin sen olisi pitänyt tietää, että prokuristeilla ei ole kelpoisuutta panttausten allekirjoitukseen. (KKO 2006:90.)

Prokura on pätevä vaikka siitä ei olisi tehty ilmoitusta kaupparekisteriin, mutta kaupparekisteriin merkittyä prokuraa pidetään kirjallisena prokurana. Ilmoituksessa kaupparekisteriin on prokuristin henkilötietojen lisäksi ilmoitettava, onko prokuristi oikeutettu kirjoittamaan toiminimen yksin vai yhdessä jonkun toisen kanssa. Ilmoitukseen on liitettävä oikeaksi todistettu jäljennös prokuran antamista koskevasta päätöksestä. Osakeyhtiössä prokuran voi antaa vain hallitus, toimitusjohtajalla tai hallintoneuvostolla ei ole

tähän oikeutta. (Patentti- ja rekisterihallitus 2015.) Prokuralain 7 §:n mukaan prokura on myös henkilökohtainen eikä sitä voida siirtää toiselle.

Patentti- ja rekisterihallituksen mukaan prokuran yhtiössä voivat antaa seuraavat tahot:

Yksityinen elinkeinonharjoittaja:	elinkeinonharjoittaja
Avoin yhtiö:	yhtiömiehet yhdessä
Kommandiittiyhtiö:	vastuunalaiset yhtiömiehet yhdessä
Osakeyhtiö, as oy, osuuskunta:	hallitus

Yleensä prokuristi kirjoittaa yhtiön nimen käyttäen sen yhteydessä ilmausta per procuram tai p. p. koska allekirjoituksessa pitää osoittaa, että on prokuristi. (Immonen & Nuolimaa 2012, 105; Prokuralaki 6 §) Osakeyhtiössä ja osuuskunnassa voidaan yhtiöjärjestyksen tai sääntöjen mukaan sisällyttää määräys, että prokuristi saa kirjoittaa yhtiön toiminimen vain yhdessä asema- ja/tai henkilökohtaisen toiminimen kirjoittajan kanssa yhteisprokurana. (Patentti- ja rekisterihallitus 2015.)

Avoimessa yhtiössä ja kommandiittiyhtiössä on mahdollista antaa prokura siten, että prokuristi kirjoittaa toiminimen yhdessä yhden tai useamman avoimen yhtiön yhtiömiehen tai kommandiittiyhtiön vastuunalaisen yhtiömiehen kanssa. Tällöin toiminimenkirjoitusoikeus pitää olla määritelty siten, että toiminimen kirjoittavat yhtiömiehet kaksi yhdessä tai kaikki yhdessä säännöksen mukaisesti. (Patentti- ja rekisterihallitus 2015.)

Prokuralain 8 §:n mukaan prokuran peruuttaminen on mahdollista milloin tahansa, mutta osakeyhtiössä peruutuksen voi tehdä vain hallitus, yhtiö ei voi vedota sen lakkaamiseen ennen kuin asia on asianmukaisesti kuulutettu. Yritys- ja yhteisötietolain 14 §:n mukaan prokuristi ei voi allekirjoittaa kaupparekisteriin tehtävää ilmoitusta prokuran perusteella. Patentti- ja rekisterihallituksen ohjeistuksen mukaan avoimessa yhtiössä sekä kommandiittiyhtiössä jokainen yhtiömies voi yksinään peruuttaa prokuran, jos on yksin tai yhdessä toisen yhtiömiehen kanssa oikeus hoitaa yhtiön asioita. Prokuran lakkaamisesta voi myös prokuristi itse ilmoittaa kaupparekisteriin.

Patentti- ja rekisterihallituksen verkkosivuilta on saatavissa erillinen kaksisivuinen listaus prokuristin edustamistavoista. Käytännössä listauksessa on tarkemmin kerrottu, miten eri yhtiömuodoissa voi prokuristi edustaa yhtiötä, kaikki edustusmuodot eivät ole mahdollisia jokaisessa yhtiömuodossa. Listauksessa saatavia tapoja on suositeltavaa käyttää kaupparekisteriin ilmoituksia tehtäessä, koska tällöin tiedot on nähtävillä sähköisissä rekisteriotteissa. (Patentti- ja rekisterihallitus 2015.)

5.2 Osakeyhtiön sulautuminen

5.2.1 Perustietoa sulautumisesta

Osakeyhtiön sulautumisella eli fuusiolla tarkoitetaan sitä, että yksi tai useampi yhtiö yhdistyy yhdeksi yhtiöksi. Tälle yhtiölle siirtyvät kaikki yhdistyneiden yhtiöiden varat ja velat. Sulautuva yhtiö tai yhtiöt lakkaavat olemasta ja sen osakkeenomistajat saavat sulautumisvastikkeena yleensä vastaanottavan yhtiön osakkeita, vastike voi olla myös rahaa, muuta omaisuutta tai sitoumuksia. Osakeyhtiön sulautuminen on mahdollista myös EU- ja ETA-valtiossa rekisteröityyn yhtiöön tai tällaisen yhtiön sulautuminen suomalaiseen yhtiöön. (Airaksinen, Pulkkinen & Rasinaho 2010, 216; OYL 16 luku.)

Sulautumista käytetään usein yrityskaupassa hankitun tytäryhtiön toiminnan liittämiseen emoyhtiöön tai muuhun konsernin yhtiöön. Sulautumisella voidaan yksinkertaistaa yrittäjäyritysrakennetta sulauttamalla yhteen samankaltaisia eri yhtiöiden toimintoja ja näin tehostaa yrityksen toimintaa. Sitä voidaan myös käyttää keinona sulautuvan yhtiön toiminnan lopettamiseen, koska sulautumisessa vastaanottavalla yhtiöllä ei ole velvollisuutta jatkaa sulautuvan yhtiön toimintaa. Sulautumista voidaan käyttää myös apukeinona yritysjärjestelyn tai yrityskaupan rahoituksessa. Esimerkiksi yrityskauppaa varten on voitu perustaa erillinen yhtiö, johon on otettu lainaa kohdeyhtiön osakkeiden hankintaa varten. Sulauttamalla kohdeyhtiön osakkeet ostaneeseen yhtiöön saadaan velka ja vakuudeksi käyttökelpoiset varat samaan yhtiöön ja näin kaikki varat on mahdollista käyttää lainan maksuun. (Airaksinen, Pulkkinen & Rasinaho 2010, 217.)

Osakeyhtiölain 16:2 §:n mukaan sulautuminen voi tapahtua:

- 1) Absorptiosulautumisena, joka tarkoittaa sitä että yksi tai useampia yhtiö sulautuu vastaanottavaan yhtiöön:
 - Absorptiosulautumisen tavallisessa muodossa kaksi yhtiötä sulautetaan yhteen.
 - Tytäryhtiösulautumisella tarkoitetaan tilannetta, jossa sulautuvan yhtiön osakkeet, mahdolliset optio-oikeudet sekä muut osakkeisiin oikeuttavat erityiset oikeudet omistavat sulautumiseen osallistuvien yhtiöt.
 - Kolmikantasulautumisessa jokin ulkopuolinen muu taho kuin vastaanottava yhtiö antaa sulautumisvastiketta. Esimerkkinä kolmikantasulautumisesta voi olla tilanne, jossa sulautetaan konsernin tytäryhtiöön toinen yhtiö, jolloin emoyhtiö antaa sulautumisesta vastiketta.
- 2) Kombinaatiosulautumisessa on vähintään kaksi yhtiötä, jotka perustavat yhdessä uuden vastaanottavan yhtiön.

5.2.2 Sulautumismenettelyn vaiheet pääpiirteittäin

Fuusiotyypeistä yleisin on tytäryhtiöfuusio, se on yksinkertaisempi ja joustavampi, koska sulautuvassa yhtiössä ei ole vähemmistönä osakkeenomistajia. Koska tytäryhtiösulautuminen on yleisin tapa fuusioitua, on seuraavassa käsitelty tytäryhtiöfuusion sulautumisen vaiheita (Immonen & Nuolimaa 2012, 222– 224, 232):

1. Neuvottelu fuusiosuunnitelmasta ja sen hyväksyminen osallisena olevien yhtiöiden hallituksissa
2. Hankitaan lausunto tilintarkastajilta sulautumissuunnitelmasta.
3. Ilmoitetaan suunnitelma kaupparekisteriin (I-vaihe)
4. Patentti- ja rekisterihallituksen rekisteröinti
5. Kuulutuksen hakeminen velkojille ja kuulutusmenettely

Kuulutuksen aikana sovitaan sulautumista vastustavan velkojan tyydyttämisestä, mahdollisesta vakuuden antamisesta velan maksamiseksi ja tarvittaessa yrityskiinnitysvelkojen keskinäisestä etuoikeudesta
6. Sulautumisesta päättäminen
 - sulautuvan yhtiön yhtiökokouksessa normaalissa absorptiossa ja kombinaatiofuusiossa (tytäryhtiösulautumisessa riittää hallituksen päätös)

- Pääsääntöisesti päätös tehdään vastaanottavan yhtiön hallituksessa (tai yhtiökokouksessa, jos vastaanottavalla yhtiöllä on vähemmän kuin yhdeksän kymmenesosaa sulautuvan yhtiön osakkeista jos sitä vaativat osakkaat, joilla on vähintään yksi kahdeskymmenesosa osakkeista)
 - Sulautumispäätös on tehtävä neljän kuukauden kuluessa jakautumissuunnitelman rekisteröimisestä, muutoin rekisteröintisuunnitelma raukeaa
7. Rekisteri-ilmoituksen tekeminen ja sulautumisen täytäntöönpano (II-vaihe)
 8. Sulautumisen voimaantulo: Sulautuva tai sulautuvat yhtiöt purkaantuvat, kombinaatiofuusiossa uusi yhtiö syntyy (Fuusiosuunnitelmassa on voitu esittää tavoiteaika sulautumiselle mikäli velkojat eivät vastusta)
 9. Jaetaan sulautumisvastikkeet
 10. Tehdään lopputilitys mahdollisimman pian sulautumisen jälkeen osakkeenomistajille
 11. Ilmoitetaan lopputilitys rekisteröitäväksi kaupparekisteriin (lopputilitys sisältää tilinpäätöksen tai konsernitilinpäätöksen)

5.2.3 Sulautumisen vaikutukset pankin näkökulmasta

Käytännön toiminnassa pankki saa tiedot omiin järjestelmiinsä sulautumisen vireille tulosta ja kuulutuksista Suomen Asiakastiedon kautta useamman kerran sulautumismenettelyn aikana. Jos sulautuvalla yhtiöllä on velkoja, on velkojalla aina oikeus etukäteen vastustaa, ja siten estää omia oikeuksiaan loukkaava sulautuminen. Sulautuvan yhtiön purkautuessa fuusiolla onkin selvitysmenettelyn kautta tapahtuvia purkautumista vastaavia vaikutuksia, koska velkojen osalta tapahtuu velallisen vaihdos. Velkojan oikeudellinen asema säilyy kuitenkin vaihdoksesta huolimatta lähes aiempaa vastaavana. (Airaksinen, Pulkkinen & Rasinaho 2010, 222.)

Velkojen asema voi kuitenkin vaarantua myös vastaanottavassa yhtiössä, jos sulautuvalla yhtiöllä on suuret velat tai muita merkittäviä vastuuta. Tässä tapauksessa sulautuminen katsotaan yhtiön osakepääoman alentamiseksi ja tämän vuoksi myös sulautumiseen liittyy vastaanottavan yhtiön velkoja suojaava kuulusmenettely. (Airaksinen, Pulkkinen & Rasinaho 2010, 222.)

Velkojan oikeus sulautumisen vastustamiseen on vain siinä tapauksessa, että saatava on syntynyt ennen kuin sulautumissuunnitelma on rekisteröity. Sulautuvien yhtiöiden on haettava kuulutusta yhtiön velkojille neljän kuukauden kuluessa sulautumissuunnitelman rekisteröinnistä. Jos kuulutusta velkojille ei haeta määräajassa, kuulutus raukeaa. Velkoja voi kirjallisesti vastustaa sulautumista ilmoittamalla vastustuksesta Patentti- ja Rekisterihallitukselle viimeistään kuulutuksessa mainittuna määräpäivänä. Patentti- ja Rekisterihallitus julkaisee kuulutuksen viimeistään kolme kuukautta ennen vastustamisen määräpäivää Virallisessa lehdessä. Jos velkoja vastustaa sulautumista, sulautuminen raukeaa kuukauden kuluessa määräpäivästä. Asian käsittelyä kuitenkin lykätään jos yhtiö osoittaa laittaneensa vireille kanteen vahvistaakseen, että velallinen on saanut maksun velasta tai turvaavan vakuuden saatavastaan tai velkoja ja yhtiö ovat yhteisesti pyytäneet käsittelyn lykkäämistä. (Immonen & Nuolima 2012, 236–239.)

Käytännön työssä asiakkailta saadaan jo etukäteen tietoa vireillä olevasta fuusiosta kun asiakkaisiin ollaan aktiivisesti yhteyksissä. Kun ensimmäinen kuulutus fuusion vireille tulosta saadaan, on jo tuolloin tarkistettava sekä sulautuvan, että vastaanottavan yhtiön olemassa olevat pankkipalvelut. Jo tässä vaiheessa kannattaa keskustella asiakkaan kanssa käytännön toimenpiteistä ja aikatauluista sekä pyytää asiakkaalta asiaan liittyvät päätökset ja sulautumissuunnitelma.

Mikäli asiakkaalla ei ole velkoja pankille on kuitenkin jokaisesta tileihin, maksuliikenteeseen ja sijoituksiin liittyvistä yksityiskohdasta ja muutoksista keskusteltava asiakkaan kanssa. Näissä tilanteissa keskustellaan myös siitä, mikä on järkevä tapa toimia asiakkaan reskontran ja kirjanpidon kannalta muutostilanteissa. Osa pankkipalveluista on siirrettävä manuaalisesti vastaanottavan yhtiön y-tunnukselle, joten tämän vuoksi aikataulutus on erittäin tärkeää. Osa pankkipalveluista voidaan siirtää ns. y-tunnusyhdistelyn kautta toiselle yhtiölle ja tämä on usein helpoin tapa sulautumisen toteutukselle, koska tällöin asiakkaan taloushallinnon ohjelmistojen toiminta voi jatkua entisellä tavalla siihen saakka, kunnes asiakkaan sulautuvan yhtiön reskontra saadaan täsmättyä. Sulautuvan yhtiön tilisopimukset tulostetaan, allekirjoitetaan ja käyttöoikeudet päivitetään tunnusmuutoksen jälkeen ja niiden liitteeksi tulostetaan ajantasainen kaupparekisteriote. Yleensä sulautuvan yhtiön tili pidetään voimassa vielä sovitun ajan, koska laskutusta on avoinna vielä sulautuvan yhtiön tilille.

Jos sulautuvalla yhtiöllä on olemassa vastuita, on pankilla mahdollisuus vastustaa sulautumista kirjallisesti kuulusmenettelyn aika, mikäli siihen katsotaan olevan aihetta. Kuulusmenettelyn aikana on myös sovittava mahdollista yritysikiinnitysten etujärjestyksistä velkojen kesken sekä sovittava sulautumista vastustavan velkojen hoidosta tai tarvittavista vakuuksista, jos näihin on tarvetta. Myös sulautuvan yhtiön mahdolliset poikkeukselliset yleispanttaussitoumukset on aiheellista tarkistaa, koska yhtiöiden vieraasta velasta annetut yleispantit rajoittuvat vain ennen sulautumista annettuihin päävelkoihin, jollei toisin ole sovittu. Fuusion toteutuessa tehdään vastuiden ja vakuuksien muutokset pankissa vastaanottavalle y-tunnukselle sulautumisen toteuduttua ja sulautuvan yhtiön lakatessa olemasta.

Sulautumistilanteissa on myös asiakkaan keskusteltava oman tilintarkastajan kanssa esimerkiksi sijoitusten käsittelytavasta eli siitä siirretäänkö varat sulautuvan yhtiön alkuperäisen hankinta-arvon mukaisina vai fuusiohetken arvon mukaisina vastaanottavalle yhtiölle. Tässä yhteydessä on huomioitava myös verottajan näkemys asiasta, mutta usein sulautuvat yhtiöt ovat pyytäneet ennakkopäätöksen sulautumiseen liittyvistä veronäkemyksistä ja näihin pankki ei käytännössä ota kantaa.

5.3 Osakeyhtiön jakautuminen

5.3.1 Perustietoa jakautumisesta

Osakeyhtiön jakautumisella (=diffuusiolla) tarkoitetaan OYL:n 17 luvussa säänneltyä jakautumista. Jakautuminen voi olla kokonaisjakautumista, jolloin kaikki varat ja velat siirtyvät kahdelle tai useammalle vastaanottavalle yhtiölle. Kokonaisjakautumisessa jakautuva yhtiö purkautuu ja vastaanottavia yhtiöitä pitää olla vähintään kaksi. Toinen vaihtoehto jakautumisen muotona on osittaisjakautuminen, jolloin osa jakautuvan yhtiön varoista ja veloista siirtyy yhdelle tai useammalle yhtiölle. Jakautuminen on mahdollista toteuttaa sekä toimivaan yhtiöön, että perustettavan yhtiöön tai samalla sekä toimivaan että perustettavaan yhtiöön.

Jakautumisen tarkoituksena on hajottaa yrityskokonaisuus osiin. Useimmiten jakautumisella valmistellaan omistajanvaihdosta, jolloin osa toiminnasta voidaan siirtää uudelle omistajalle. Tyypillisesti jakautumista käytetään sukupolvenvaihdostilanteissa, jolloin

varsinainen liiketoimintayhtiö voidaan luovuttaa liiketoimintaa jatkavalle yritykselle esimerkiksi toimintaa jatkaville lapsille tai ulkopuoliselle ostajalle. Tällä toimella alennetaan osakkeiden siirtohintaa, jolloin toimintaa jatkavan yhtiön rahoituspaineet kevenevät. (Immonen & Nuolimaa 2012, 246.)

Kokonaisjakautumista voidaan pitää kombinaatiosulautumisen vastakohtana, ja tällöin niiden varat ja velat siirtyvät vastaanottavan yhtiön osakkeita vastaan. Jakautumisen säännökset ovat sekä julkisella, että yksityisellä osakeyhtiöllä samanlaiset, mutta menettelytavat on luotu ensisijaisesti julkisia osakeyhtiöitä varten ja ne voivat olla sekä yksityisille että perheyhtiöille hieman ylimitoitettuja ja mutkikkaita. Jos osakkeenomistajat ovat yksimielisiä, voidaan näistä menettelytavoista monilta osin poiketa. (Immonen & Nuolimaa 2012, 247–248.) Kokonaisjakautumisessa jakautuminen rinnastuu myös osittain selvitystilamenettelyyn, mutta siihen ei yleisseuraantoluonteon vuoksi liity varsinaista selvitysmenettelyä vaan käytännössä kevyempi velkojainsuoja (Airaksinen, Pulkkinen & Rasinaho 2010, 448).

5.3.2 Jakautumismenettelyn vaiheet

Jakautumismenettelyssä on Immonen & Nuolimaan mukaan seuraavia vaiheita:

1. Jakautumassa olevan yhtiön hallitus laatii jakautumissuunnitelman. Jakautuvan yhtiön osakkaat saavat vastineeksi menetetyistä osakkeista vastaanottavan yhtiön osakkeita.
2. Kirjallinen jakautumissuunnitelma hyväksytään hallituksessa ja ilmoitetaan rekisteröitäväksi kuukauden kuluessa suunnitelman allekirjoituksesta (I-vaihe)
3. Suunnitelmasta hankitaan lausunto tilintarkastajilta. Lausunnossa arvioidaan onko suunnitelmassa annetut tiedot oikeat ja riittävät vastikkeiden määräämiseksi ja jakamiseksi. Osittaisessa jakautumisessa lausunto annetaan myös vastaanottavalle yhtiölle ja arvioidaan onko jakautuminen vaarantamassa velkojen maksun. OYL 17:4 §:n mukaan tilintarkastajien lausuntoa ei tarvita, mikäli jokaisen vastaanottavan yhtiön kaikki osakkeet annetaan jakautumisvastikkeena jakautuvan yhtiön osakkeenomistajille heidän omistustensa suhteessa.
4. Patentti- ja rekisterihallitus antaa jakautuvan yhtiön velkojille kuulutuksen velkojen oikeudesta vastustaa jakautumista määräpäivään mennessä. Kuulutusta on

haettava neljän kuukauden kuluessa jakautumissuunnitelman rekisteröimisestä ja PRH julkaisee kuulutuksen virallisessa lehdessä.

5. Yhtiö lähettää tunnetuille velkojilleen jäljennöksen kuulutuksesta viimeistään kuukautta ennen eräpäivää.
6. Jakautumissuunnitelma hyväksytään jakautuvan yhtiön yhtiökokouksessa. Jakautuminen voidaan päättää myös hallituksessa, jos vastaanottavat yhtiöt omistavat kaikki jakautuvan yhtiön osakkeet ja optio-oikeudet.
7. Vastaanottavan yhtiössä jakautumisen päätös tehdään hallituksessa. Mikäli vastaanottavalla yhtiöllä on vähemmän kuin yhdeksän kymmenesosaa jakautuvan yhtiön osakkeista on jakautumisesta päätettävä yhtiökokouksessa jos sitä vaativat osakkeenomistajat, joilla on vähintään yksi kahdeskymmenes osa yhtiön osakkeista. Päätös hyväksymisestä on tehtävä neljän kuukauden kuluessa suunnitelman rekisteröinnistä tai muutoin jakautuminen raukeaa.
8. Jakautumisesta tehdään kaupparekisteriin täytäntöönpanoilmoitus tarvittavine liitteineen (II-vaihe)
9. Jakautuminen rekisteröidään voimaantulleeksi, jos kukaan velkojista ei ole jakautumista vastustanut, velkoja on saanut tuomioistuimen mukaan turvaavan vakuuden tai maksun saatavastaan.
10. Jakautumisessa perustettava yhtiö syntyy ja jakautuva yhtiö purkaantuu. Osittaisjakautumisessa jakautuva yhtiö ei purkaannu.
11. Kokonaisjakautumisessa laaditaan täytäntöönpanon jälkeen lopputilitys. (Immonen & Nuolima 2012, 248–249.)

5.3.3 Jakautumisen vaikutukset pankin kannalta

Pankki saa, samoin kuin sulautumisessakin, tiedot vireillä olevista yhtiöiden jakautumisesta Patentti- ja Rekisterihallituksen kuulutusmenettelyn kautta eli tiedot välittyvät pankin järjestelmiin Suomen Asiakastiedon kautta useammassa eri vaiheessa kuulutusmenettelyn edetessä. Kun pankki saa tiedon jakautumisesta, on asiakkaalta pyydettävä jakautumissuunnitelma ja selvitettävä jakautumiseen liittyvät asiat yksityiskohtaisesti asiakkaan kanssa. Vaikka jakautumissuunnitelmassa on tarvittavat perustiedot, on jokainen tili, maksuliikesopimus tai muun olemassa olevan pankkipalvelun siirrosta sovitettava yksityiskohtaisesti asiakkaan kanssa. Muutokset on aikataulutettava ja sovittava, koska osa palveluista on perustettava uudelle y-tunnukselle tai siirrettävä vastaanottavan

yhtiön y-tunnukselle. Muutoksiin liittyy usein myös luottopäätösmenettely sekä mahdollisia muita pankin sisäisiä käsittelyprosesseja. Käytännössä jakautumisessakin on aina varmistettava, että muutostoimet saadaan toteutettu mahdollisimman joustavasti asiakkaan kanssa sopien.

Vaikka jakautumissuunnitelma on olemassa, on jakautumisen toimeenpano sulautumista hankalampaa, koska on yksityiskohtaisesti selvitettävä mitkä tilit tai tilillä olevat varat siirretään toiselle yhtiölle, ja mitkä sijoitukset tai lainat jäävät jakautuvalle yhtiölle tai siirretään vastaanottavalle yhtiölle. Tämä työ toteutetaan manuaalisesti, koska järjestelmäteknisesti ei ole mahdollista siirtää valittuja palveluja toiselle y-tunnukselle esim. tietystä päivästä. Myös tässä tapauksessa tulostetaan uudet sopimukset uudelleen allekirjoitettavaksi muutosten toteuduttua ja niiden liitteeksi otetaan kaupparekisteriote sekä jakautumissuunnitelma.

Velkojen suoja toteutuu jakautumisessa kahdella vaihtoehtoisella tavalla: Välittömästi tai välillisesti. Välittömällä velkojen suojalla tarkoitetaan sitä, että jokaisella velkojalla on kuulumenettelyssä mahdollisuus jakautumisen vastustamiseen. Jakautumista vastustavalla velkojalla on ennen jakautumisen täytäntöönpanoa oikeus saada täysi maksu velastaan tai vakuus saatavalleen. Mikäli jakautumista ei vastusteta, katsotaan velkojan suostuneen jakautumiseen. Välillisesti velkojaa suojaa vastustamisoikeuden lisäksi se, että jokainen vastaanottava yhtiö vastaa tietyin rajoituksin yhteisvastuullisesti jakautuvan yhtiön veloista, mikäli velkoja ei ole saanut jakautumisen yhteydessä täyttä suoritusta saatavastaan. Pankin kannattaa erittäin huolellisesti selvittää minkä yhtiön vastattavaksi velka on jakautumissuunnitelman mukaisesti siirtymässä, koska velallinen vaihtuu ilman velkojan suostumusta kuulutusmenettelyllä, jos jakautumista ei vastusteta. (Immonen & Nuolima 2012, 254–256.)

Vastuu velasta on ensisijaisesti sillä yhtiöllä, josta tulee jakautumissuunnitelman mukaan uusi velallinen. Toissijaisesti veloista vastaa muut vastaanottavat yhtiöt ja tämä tarkoittaa käytännössä sitä, velkoja ei voi vaatia suoritusta näiltä velasta tai vakuudesta ennen kuin on todettu, että suoritusta ensisijaiselta vastuulliselta velasta saada. Tämä edellyttää käytännössä tuomion hankkimista saamisesta, sen täytäntöönpanoa ja tuloksetonta ulosottoa. Vakuuden osalta tämä tarkoittaa sitä, että saaminen tulee katettua vain osaksi realisoinnissa saaduista varoista. (Immonen & Nuolima 2012, 254–256.)

Jakautumisella voi olla vaikutusta myös jakautuvan yhtiön antamiin vakuuksiin, sillä yhtiön ja yrityskiinnitysvelkojien on ennen jakautumisen täytäntöönpanoa sovittava keskenään yrityskiinnitysten jakamisesta sekä keskinäisestä etusijajärjestyksestä. Vaihtoehtoisesti voidaan kyseiset yrityskiinnitykset kuolettaa ennen jakautumisen täytäntöönpanoa. Yrityskiinnitysten jakamisesta ei voida sopia jakautuvan yhtiön omalla yksipuolisella päätöksellä jakautumissuunnitelmassa. (Immonen & Nuolimaa 2012, 257; YrKiinL 21 a 1 §, Airaksinen, Pulkkinen & Rasinaho 2010, 517.)

Jakautumisen kuulusmenettely on käytännössä samanlainen kuin sulautumisessa. Koska kaikki jakautumiseen (ja sulautumiseenkaan) liittyvät yksityiskohtaiset tiedot eivät aina välttämättä välity pankin järjestelmiin, on mahdollista hyödyntää oikeusministeriön julkaisemaa kuulusrekisteriä. Tässä kuulusuksessa ilmoitetaan jakautuvan yhtiön sekä suunnitelman tiedot, määräpäivä sekä kehoitus velkojille jakautumisen vastustamiseksi. (Immonen & Nuolimaa 2012, 255.)

Jakautuminen ei vaikuta pätevästi annettuihin erityispantteihin tai -takauksiin. Yleispanttaus ei kuitenkaan kata ilman ehtoja jakautumisen jälkeen syntyviä velkoja, mikäli panttiesineen omistusoikeus on muuttunut. Jakautumisen jälkeen syntyviin velkoihin tulee pyytää pantinomistajalta uusi panttaus.

6 TOIMENPIDE-EHDOTUKSET JURIDISEN OSAAMISEN KEHITTÄMISEKSI

6.1 Yhteenveto osaamisen tilanteesta

Tutkimuksen yhteenvetona voidaan todeta, että yritysasiakaspalveluissa toimivien henkilöiden osaamisen kehittäminen juridisten asioiden osalta on pankissa ollut hyvin vähäistä viime vuosina. Vaikka pankki ei tarjoa yritysasiakkaille juridisia palveluja, kuten henkilöasiakkaille, on yritysasioita hoitavien henkilöiden hallittava työhön liittyviä asioita myös lainopillisten asioiden osalta riittävällä tasolla. Suurin osa pankkityöstä ja erityisesti yrityspuolen tehtävistä on tarkasti säänneltyä ja ohjeistettua ja on tärkeää, että asiat tiedetään ja tunnetaan, koska se luo ammattitaitoisen kuvan toiminnasta myös asiakkaille. Tutkimuksessa nousi erittäin vahvasti esiin yrityspankin henkilöstön huoli oman osaamisen kehittämisestä ja ammattitaidon ylläpitämisestä.

On myös huomioitava, että jatkuva sääntelyn lisääntyminen ja muutokset kasvattavat monipuolisempaa tarvetta osaamiselle, koska pitää tietää säädösten sisällöistä, osata noudattaa sekä tulkita ja soveltaa niitä eri asiakastilanteisiin. Asiantuntijaosaaminen myös asiakkaisiin päin on erittäin tärkeää, koska se vaikuttaa pankin imagoon. Haastattelujen mukaan pankkilainen ei voi olla omien tuotteiden esittelijä ja myyjä vaativissa asiantuntijatehtävissä, vaan hänellä pitää olla vahva ammattitaito keskustella yrityksen asioita laajemmallakin tasolla ja esittää vaihtoehtoja ja näkemyksiä erilaisissa asioissa.

Haastattelututkimuksessa korostui vahvasti yrityspankin henkilöstön erittäin pitkät pankkiurat, jotka ovat kerryttäneet kokemusta ja osaamista erilaisista asiakastilanteista. Erityisen tärkeää on hyödyntää olemassa olevaa tietoa erilaisten tapausten osalta sekä jakaa osaamista pankin sisällä myös uudemmille henkilöille. Huomion arvoista on myös se, että osaamisen kehittäminen ei voi jäädä jokaisen oman henkilökohtaisen aktiivisuuden varaan ja siihen, että jokainen soveltaa asioita omalla tai työkaverin kokemuksen tuomalla osaamisella. Juridinen perusosaaminen ja sen ylläpitäminen on varmistettava sekä uusille yritysasiakkaiden pariin siirtyville henkilöille, että jo pitkään yrityspankissa työskennelleille henkilöille.

Erityisesti juridisen osaamisen kehittämisen tarve korostui rahoitustehtävissä toimivilla henkilöillä mutta on huomioitava, että rahoitustehtäviin siirrytään usein yrityspankin maksuliiketiimin kautta, joten tiedon tarve koskee kaikkia yrityspankkilaisia. Tutkimuksen haastatteluissa nousi esiin myös pitkäaikaisen kokemuksen merkitys ja huoli siitä, että erityisesti mikroyritystiimissä pitäisi rahoitusassistenttien rinnalle kouluttaa uusia osaajia. Keskisuuret asiakkuudet tiimin osalta korostui myös se, että suurempien asiakkaiden asiat ovat usein hyvin laajoja kokonaisuuksia ja niissä on monimutkaisia yritysrakenteita, jotka osaltaan lisäävät osaamishaasteita.

6.2 Ehdotukset yrityspankin henkilöstön juridisen osaamisen kehittämisestä

Tutkimuksen perusteella seuraavassa on koottu yhteen tiimien ajatuksia sekä niiden pohjalta esiinnousseita omia ajatuksia pohdittavaksi pankkitasolla asioiden kehittämiseksi. Kehitysehdotusten numerointi ei tässä esityksessä välttämättä tarkoita asioiden tärkeysjärjestystä mutta on opinnäytetyön tekijän esityksen mukaan suuntaa antava tärkeysjärjestys:

1. Mietitään kuka vastaa yrityspankin juridisesta koulutuksesta ja osaamisen ylläpidosta ja nimetään henkilö, joka vastaa koulutuksen lisäksi myös osaamisen ylläpidosta ja muutosten tiedottamisesta. Vaihtoehtoisesti vastuuta voidaan jakaa useammalle henkilölle.
2. Otetaan juridisten asioiden koulutus säännölliseksi osaksi osastopalavereita tai sovitetaan säännönmukaiset erilliset koulutusajankohdat. Lisäksi huolehditaan ajantasaisten lakimuutosten tiedottamisesta ja siitä miten ne käytännössä vaikuttavat toimintaan. Tietoja lakimuutoksista voidaan jakaa esimerkiksi OP Ryhmän jo tällä hetkellä johtoryhmälle toimittamalla sääntelykatsauksella.
3. Lisätään juridista perusosaamista joko omalla sisäisellä tai ryhmätasoisella juridiikkakoulutuksella tai tutkinnolla. Koulutus voisi olla esimerkiksi kaksitasoinen koulutus sisältäen perusasioista ja syväosaamista esimerkiksi erilaisina moduleina. Koulutuksen pitäisi sisältää tili- ja sopimusjuridiikkaa, rahoitukseen liittyviä velka- ja vakuusoikeuden asioita sekä takaus- ja panttausasioiden erityiskysymyksiä. Lisäksi koulutukseen pitäisi sisällyttää elinkeino- ja vero-oikeutta eri yhtiömuotojen

osalta, insolvenssioikeuden osa-alueelta maksujärjestely-, perintä-, konkurssi- ja yrityssaneerausasioita. Lisäksi perhe- ja perintöoikeuteen sekä asunto- ja kiinteistökauppaan liittyvät asiat ovat tärkeitä. Myös kuluttajalainsäädäntö, etäkauppaan liittyvät asiat ja sähköiseen asiointiin liittyvät juridiset asiat ovat erittäin tärkeitä.

4. Pelkkä juridinen koulutus ei kuitenkaan ole riittävää, koska koulutuksissa pitää huomioida pankkityöhön liittyvä käytännön näkökulma konkreettisia esimerkkitapauksia läpikäyden.
5. Selvitetään tarkemmin OP Ryhmän sisäiset juridiset koulutus- ja tiedonsaantimahdollisuudet. Jos osaamista esimerkiksi vero- tai muissa juridisissa asioissa ei ryhmällä itsellä ole, hankitaan tietoa olemassa olevilta yhteistyökumppaneilta tai muilta asiantuntijoilta.
6. Kirjataan yhteisesti sovitut toimintatavat ja mahdolliset esimerkkitapaukset sisäiseen intraan, jotta niitä voidaan hyödyntää myöhemmin.
7. Kootaan sisäiseen intraan linkit yleisimmin tarvittavista laeista, joita tarvitaan käytännön työssä yrityspankissa.
8. Huomioidaan yritysasioiden perehdyttäminen myös uusia pankkiin tulevia uusia henkilöitä koulutettaessa. Myös yksityispuolen päivittäispalveluissa työskentelevillä henkilöillä olisi hyvä olla perusosaamista yritysasioista ja tilijuridiikasta.
9. Yrityspalvelujen osaamista olisi tärkeää olla myös pankin henkilöasiakaspuolen kouluttajilla, koska nyt yrityspalveluihin siirtyvillä henkilöillä yritysasioiden perehdyttäminen on yrityspankin henkilöstön varassa.
10. Mietitään onko mahdollista rekrytoida yritysjuristi, joka on henkilöstön käytettävissä ja hyödynnettävissä yritysjuridiikan ongelmissa tai selvitetään, onko tällaista osaamista saatavissa OP Keskuksesta.
11. OP Ryhmätasolla on huomioitava tarve yrityshenkilöstön juridisen osaamisen kehittämistä laajemminkin, huomioiden myös riskinäkökulma jos lainopillista osaamista ei ole riittävästi.

12. Mietitään onko Pohjola Vakuutuksen riskipäälliköiden ja riskikartoitusten hyödyntäminen mahdollista myös pankkipuolelle joissakin tapauksissa.
13. Hankitaan tarvittavia käsikirjoja, joista tietoa on helposti haettavissa esimerkiksi Pankkioikeus-kirja, Osakeyhtiölaki II, Osakeyhtiöiden perusteet ja Osakeyhtiöoikeus käytännössä.
14. Listataan sisäiseen intraan juridiset yhteistyötahot ja yhteyshenkilöt eri juridisista asioissa ja nimetään vastuuhenkilö tiedon ylläpitoon.

7 POHDINTA

Opinnäytetyöni tarkoituksena oli selvittää haastattelututkimuksella yrityspankin asiakas kohtaamisten yleisimpiä juridisia haasteita ja osaamisen kehittämistoiveita. Lisäksi tarkoituksena oli etsiä lisätietoa pankkitoimintaan vaikuttavista säädöksistä ja etsiä lisätietoa alan kirjallisuudesta sekä asiantuntija-artikkeleista tutkimuksessa esiinnousseista yleisimmistä juridisista haasteista. Haastatteluissa ilmeni, että tärkeimmät osaamistarpeet liittyvät osakeyhtiölakiin ja sen vuoksi opinnäytetyön juridinen osuus keskittyi pääsääntöisesti tähän lakiin.

Tiimikohtaisten haastattelujen pohjalta saatiin hyvä yleiskuva asiakas kohtaamisten yleisimmistä juridisten haasteiden nykytilasta, koulutuksen ja osaamisen tilanteesta sekä tiimikohtaisista kehitystoiveista. Asiakas kohtaamisten yleisimmät juridiset haasteet poikkesivat jonkin verran maksuliike- ja rahoitustehtäviä hoitavien tiimien välillä, koska tehtävänkuvat eroavat toisistaan. Kokonaisuutena tutkimuksessa nousi vahvasti esiin voimakas kiinnostus, tarve sekä useita eri toiveita juridisen osaamisen kehittämiseksi. Asiakkaiden vaatimukset ja toiveet, sekä entistä monimutkaisempi ja muuttuva lainsäädäntö edellyttävät syvempää lainopillista osaamista jokaiselta yritysasiakkaiden kanssa toimivalta pankkilaiselta. Uudemmat yrityspankin tehtäviin siirtyneet henkilöt tarvitsevat enemmän perustietoa lainopillista asioista ja kokeneet pankkilaiset taas tarvitsevat perustiedon lisäksi kertausta, syväosaamista ja yksityiskohtaisempia konkreettisia asiakastapauksia ja niiden selvittämistä sekä käsittelemistä yhteisesti.

Pidän itse tutkimuksen tuloksien luotettavuutta hyvänä, koska jokainen haastateltava tai kirjallisesti vastannut oli innostunut siitä, että tämän tutkimuksen kautta saataisiin konkreettista muutosta kaikkien toivomaan juridisen osaamisen kehittämiseen. Lisäksi valtaosa haastateltavista totesi tämän tutkimuksen erittäin tärkeäksi. Tämän vuoksi tutkimuksessa saadut vastaukset olivat avoimia ja rehellisiä, asioita ei haastatteluissa kaunisteltu, vaan puhuttiin suoraan nykytilanteesta ja innostuttiin esittämään konkreettisia ehdotuksia ja toiveita.

Opinnäytetyöntekijänä olen kiitollinen työantajalle tutkimusaiheen kiinnostavuudesta ja tutkimusmahdollisuudesta siihen, että sain haastatella henkilöstöä nykytilanteen kartoittamiseksi sekä selvittää kehittämistoiveita. Aihe oli erittäin kiinnostava ja vei mukanaan

tutkimustyötä tehdessäni. Tutkimushaastattelut toivat tutkijalle osittain odotettujakin vastauksia, mutta toisaalta myös paljon uusia asioita, koska oma käytännön työ ei ole kovin rahoituspainotteista. Opiskelun aikana olen jo useaan otteeseen herännyt pohtimaan näitä tutkimuksessa esiinnousseita osaamistarpeita. Yleisimmät juridiset haasteet ja niiden syvempi selvittäminen haastatteleamalla henkilöstöä toi paljon uutta ja mielenkiintoista tietoa, sekä herätti perehtymään ja selvittämään asioita tarkemmin. Yrityspankin tehtävien ja osaamistarpeiden laajuus toi haasteita erityisesti juridisten asioiden rajaamisessa ja siksi selvittely näiden osalta keskittyi enemmän osakeyhtiölakiin liittyviin asioihin.

Osakeyhtiölainsäädäntöön liittyvät asiat nousivat selvästi tärkeimmiksi asiakastyöhön liittyviksi juridisiksi haasteiksi. Erityisesti yhtiön edustaminen, yhtiön eri toimeenpanoelinten tehtävät ja toimivalta, yhtiöiden sulautumiseen ja jakautumiseen liittyvät asiat sekä prokuristin oikeudet koettiin tärkeimmiksi lisätietoa vaativiksi asioiksi, joihin tässä opinnäytetyössä haettiin lisätietoa. Tärkeää on kuitenkin kokonaisuutena huomata, että osaamistarpeet ovat erittäin laajoja eri juridisten asioiden osalta ja siksi nämä opinnäytetyössä esiin tulleet kehittämistarpeet kannattaa huomioida myös pidemmän aikavälin osaamisen kehittämisessä.

Suhtaudun luottavaisesti tämän opinnäytetyön pohjalta siihen, että saamme tutkimuksessa esiinnousseita kehitys- ja koulutustoiveita vietyä eteenpäin pankissamme ja mahdollisesti valtakunnan tasolla omassa pankkiryhmässämme. Myös vahva kiinnostus juridisen osaamisen kehittämiseen on yrityspankin henkilöstön keskuudessa herätetty, vaikka sitä ei asetettu tämän tutkimuksen tavoitteeksi. Oma todellinen innostus tämän opinnäytetyön tekemiseen heräsi viimeistään siinä vaiheessa, kun yhden haastatteluun osallistuneen tiimin loppulausahdus kuului: ”Luotamme siihen, että järjestät juridisen osaamisen kehittämistarpeemme kuntoon tällä tutkimuksella.” Toivottavaa olisi, että tämän opinnäytetyön pohjalta asiaa mietitään pankissa ja OP Ryhmätasolla tarkemmin ja näin päästään konkreettisiin kehitystoimenpiteisiin.

LÄHTEET

Airaksinen, M., Pulkkinen, P. & Rasinaho, V. 2010. Osakeyhtiölaki II. Suomenlaki.com. Luettu 3.4.2015.

Alasuutari, P. 2011. Laadullinen tutkimus 2.0. Neljäs, uudistettu painos. Tampere: Vastapaino.

Asunto-osakeyhtiölaki 22.12.2009/1599.

Arvopaperimarkkinayhdistys Ry. 2010. Suomen listayhtiöiden hallinnointikoodi. Luettu 2.4.2015. www.cgfinland.fi/suositukseset

Eskola, J. & Suoranta, J. 2003. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Finanssialan Keskusliitto. 2004. Hyvä pankkitapa. Luettu 12.2.2015.
https://www.fkl.fi/materiaalipankki/ohjeet/Dokumentit/Hyva_pankkitapa.pdf

Finanssialan Keskusliitto. 2009. Pankkisalaisuusohjeet. Luettu 12.2.2015.
<https://www.fkl.fi/materiaalipankki/ohjeet/Dokumentit/Pankkisalaisuusohjeet.pdf>

Finanssivalvonta. Sääntelyhankkeet CRD4-paketti. Luettu 20.4.2015.
<http://www.finanssivalvonta.fi/fi/Saantely/Saantelyhankkeet/CRD4/Pages/Default.aspx>

Finanssivalvonta. Tehtävät. Luettu 16.4.2015.
<http://www.finanssivalvonta.fi/fi/Fiva/Tehtavat/Pages/Default.aspx>

Finanssivalvonta. 2011. Toimivalta ja toiminnan rahoitus. Luettu 16.4. 2015.
<http://www.finanssivalvonta.fi/fi/Fiva/Toimivalta/Pages/Default.aspx>

Hirsijärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. 15. Uudistettu painos. Tutki ja kirjoita. Hämeenlinna: Kariston kirjapaino Oy.

Immonen, R. & Nuolimaa, R. 2012. Osakeyhtiöoikeuden perusteet. Toinen, uudistettu painos. Helsinki; Talentum.

Järvinen, P. & Järvinen, A. 2004. Tutkimustyön metodeista. Tampere: Juvenes Print Oy.

Kananen J. 2010. Opinnäytetyön kirjoittamisen käytännön opas. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Kauppakamari. 2006. Listaamattomien yhtiöiden hallinnoinnin kehittäminen. Luettu 2.4.2015. <http://kauppakamari.fi/wp-content/uploads/2012/04/Listaamattomien-yhtiöiden-hallinnoinnin-kehittäminen.pdf>

KKO 2006/90.

Laki Finanssivalvonnasta 19.12.2008/878.

Laki luottolaitostoiminnasta 8.8.2014/610.

Laki- ja perintäpalvelut 29.1.2015. OP Ryhmä sisäinen ohje. Luettu 10.4.2015.

Laki rahoitus- ja vakuutusryhmittymien valvonnasta 30.7.2004/699.

Lepistö Kari, pankinjohtaja Tampereen Seudun Osuuspankki, keskustelut 15.1.2015, 10.3.2015, 28.4.2015.

Mähönen, J. & Villa, S. 2013. Osakeyhtiöoikeus käytännössä. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Mäntyneva, M., Heinonen, J. & Wrangé, K. 2008. Markkinointitutkimus. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit Oy.

Nuolimaa, R. 2010. Pankin velvollisuudesta selvittää osakeyhtiölain 6 luvun 26 §:ssä säädetyn edustajan toimivalta. Asiantuntija-artikkeli. Luettu 4.4.2015. www.edilex.fi.

OP Ryhmän sisäinen ohje. Hallituksessa päätettävät asiat. Laki- ja perintäpalvelut 29.1.2015. Luettu 15.4.2015.

Osakeyhtiölaki 21.7.2006/624.

Pankit ja rahoitusmarkkinoiden sääntely. Luentomateriaali 30.1.2014 Esa Jokivuolle. Suomen Pankki. Luettu 15.2.2015.

<http://blogs.helsinki.fi/hponka/files/2013/12/Jokivuolle.pdf>

Pankkien yrityskuvat kevät 2014. Taloustutkimus Oy:n pankeille tuottama tutkimus. Luettu 15.4.2015.

Pankkisalaisuussäännökset, Hyvä pankkitapa. Suomen Pankkiyhdistys 7.9.2004. Luettu 10.3. https://www.fkl.fi/materiaalipankki/ohjeet/Dokumentit/Hyva_pankkitapa.pdf

Prokuralaki 2.2.1979/130.

Patentti- ja rekisterihallitus. 2015. Prokuristit ja prokuran antaminen, edustaminen. Luettu 29.3.2015.

<http://www.prh.fi/fi/kaupparekisteri/osakeyhtio/muutokset/johto/prok.html>

Rikoslaki 19.12.1889/39.

Solatie, J. 2001. Focusryhmät- kvalitatiiviset ryhmäkeskustelut strategisen markkinointitutkimuksen apuna. Helsinki: Makeprint.

Tampereen Seudun Osuuspankin yrityspankin henkilöstön ryhmähaastattelut, helmikuu 2015.

Tampereen Seudun Osuuspankin vuosikatsaus 2014. Luettu 22.2.2015.

<https://www.op.fi/media/liitteet?cid=151836394>

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällön analyysi. Jyväskylä: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Valtiovarainministeriö. Luottolaitostoiminta. Luettu 15.3.2015.
<http://vm.fi/rahoitusmarkkinat/luottolaitokset-vakaus-ja-valvonta>

Vilkka, H. 2005, Tutki ja kehitä. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Villa, S. 2013. Henkilöyhtiöt ja osakeyhtiö. 4. uudistettu painos. Helsinki: Talentum.

Wuolijoki, S. & Hemmo, M. 2013. Pankkioikeus. 2. uudistettu painos. Helsinki. Talentum Media Oy.

Yritys- ja yhteisötietolaki 16.3.2001/244.

Yrityskiinnityslaki 24.8.1984/634.

LIITTEET

Liite 1. Haastattelututkimuksen saate

1 (2)

Hei,

Olen aloittanut TAMK:n tradenomitutkinnon oikeudellisen asiantuntijuuden lopputyön tekemisen. Aiheeksi on sovittu "Tutkimus yrityspankin yleisimmistä juridista haasteista". Otsikko saattaa vielä hieman tarkentua työn edetessä. Lopputyön tutkimustulokset tulevat pohjautumaan teiltä saataviin vastauksiin. Työn tavoitteena on saada tietoa meidän asiakaskohtaamisten yleisimmistä juridisista haasteista ja ongelmista sekä saada sen kautta mahdollisia konkreettisia ehdotuksia koulutustarpeista sekä saada konkreettisia viittauksia yleisimpiin ohjeisiin tai lakeihin. Tässä on teidän kanssa sovitut haastattelu-aikataulut, loput tiimit tulen haastattelemaan erikseen.

Pyydän, että käytätte hetken aikaa kyselyyn tutustumiseen ennen keskustelua, koska se auttaa meitä kaikkia saamaan tarkempaa tietoa osaamistarpeistamme. Tutkimuksen tekemisestä on sovittu yhdessä Karin, Katin ja Maritan kanssa.

Vastausvaihtoehtoja on kaksi:

a) Voit vastata kyselyyn sähköpostitse ma 23.2. mennessä palauttamalla oheisen lomakkeen täydennettynä jos et pääse sovittuun tiimikohtaiseen haastatteluun.

b) Lomakkeen kysymykset käydään läpi tiimikohtaisissa haastatteluissa. Mietithän tässäkin tapauksessa kysymyksiä etukäteen. Täydennä kyselylomakkeesta ainakin kohdat 1-3 ja tulosta ne minulle paperilla, jotta saan tarvittavat taustatiedot kerättyä tutkimukseen. Muut lomakkeen kohdat käydään läpi yhdessä keskustellen.

Käytävät keskustelut tullaan nauhoittamaan. Voit toki tässäkin tapauksessa täyttää lomakkeen myös etukäteen kokonaisuudessaan jos haluat. Kaikki haastattelun tiedot ovat luottamuksellisia.

Sovitut tiimikohtaiset haastattelut on aikataulutettu seuraavasti:

- Rahoitustiimi ke 11.2. klo 9.15-10 Loukonlahti-neuvotteluhuone
- Maksuliikeasiantuntijat to 12.2. klo 9-10 Loukonlahti-neuvotteluhuone
- Assistenttitiimi pe 13.2. klo 9.15-10 Loukonlahti-neuvotteluhuone
- Maksuliikeneuvojat to 19.2. klo 9-10 Loukonlahti-neuvotteluhuone

Kiitos jo etukäteen ajastasi,

Tutkimusterveisin,

Eila

Liite 2. Haastattelukysymykset tiivistettynä

1

TUTKIMUSKYSELY YRITYSPANKIN JURIDISESTA OSAAMISESTA ASIAKASKOHTAAMISISSA

Vastaathan kyselyyn sähköpostitse viimeistään ma 23.2. mikäli et osallistu erikseen sovittuun tiimikohtaiseen haastatteluun. Kiitos vastauksestasi!

1. Mihin tiimiin kuulut yrityspankissa?
2. Monenko vuoden työkokemus sinulla on pankkialalta?
3. Onko sinulla lainopillista koulutustaustaa tai oletko osallistunut juridisiin koulutuksiin? Jos on, niin mitä?
4. Mitä juridinen/lainopillinen osaaminen mielestä tarkoittaa omassa työssäsi?
5. Kuinka usein kohtaat työssäsi asiakasneuvotteluihin liittyviä juridisia ongelmia? (huomioi myös veroasiat)
6. Miten pääsääntöisesti pyrit ratkaisemaan neuvotteluissa ilmenneet lainopilliset ongelmat?
7. Mitkä ovat omassa työssäsi mielestäsi yleisimpiä lainopillisia ongelmia, jotka vaativat lisäselvitystä? Kerro muuttama erimerkki tapauksista tai asioista
8. Arvioi kuinka paljon lainopillisten ongelmien selvittämiseen kuluu työ-aikaa/tapaus?
9. Jos joudut etsimään tietoa lainopillisista asioista tai ohjeista niin mistä etsit tietoa?
10. Koetko juridisen osaamisen kehittämisen tärkeäksi ja jos koet niin miksi?
11. Mitkä ovat mielestäsi tärkeimmät ohjeistukset, lait ja säädökset omaan asiakastyöhösi liittyen? Mainitse muutama laki ja tai ohjeistus.
12. Mistä laeista tai ohjeistuksista erityisesti haluat lisätietoa nykyisessä työssäsi?
13. Odottavatko asiakkaat sinulta laajaa juridista osaamista? Miten se ilmenee?
14. Miten haluaisit kehittää juridista osaamistasi?
15. Onko jotain asioita, joita haluat vielä mainita tähän tutkimukseen liittyen?